UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De musica

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1372

Visual Library

PLVTARCHI de Muſica commentarius.

DIALOGI PERSONÆ
Oneſicrates, Sotericus, Lyſias.

PHOCIONIS, eius qui Probus vſurpatus eſt, vxor, Suum ornatum eſſe dicebat, mariti ſui res præclare geſtas. At ego ornamentum non mihi tantum peculiare, ſed cum omnibus familiaribus commune exiſtimo mei magiſtri in doctrina bonarum artiũ diligẽtiam. Nouimus enim, imperatorum pulcerrima facinora ſalutẽ attuliſſe duntaxat è præſenti periculo paucis militibus, aut vni ſiue vrbi ſiue genti: meliores neutiquã feciſſe vel milites iſtos, vel ciues, vel gentiles. At liberalem diſciplinam, quæ & felicitatis eſt corpus, & conſilij boni cauſa, non familiæ modo aut vrbi vel populo, ſed vniverſo generi humano vtilem comperias. Quanto igitur ea eſt quã res omnes bellicæ vtilior: tanto etiam magis colenda eſt eius memoria. Enimvero ſecunda Saturnaliũ die Oneſicrates, homo egregius, ad conuiuium vocauerat Soterichum Alexandrinũ, & Lyſiam vnum eorũ qui ab ipſo ſtipendiũ ſumebant. Poſtquam omnia rite peracta fuerunt, ita infit, Quę cauſa ſit humanæ vocis, ô ſocij, in cõuiuio quęrere non convenit, & magis ſobriam ea quæſtio requirit diſputationem. Sed quoniam optimi grammatici definiunt vocem aerem percuſſum eſſe, qui auditu ſentiatur: heriq; à nobis de grammatica eſt inquiſitũ, vt arte, quæ facultatẽ habeat voces litteris exprimendi, ac memoriæ tanquam in penu recondendi: videamus nunc quæ poſt eam proxime ſequatur ſcientia ad vocem pertinens. Eſt autem, niſi fallor, Muſica. Pium enim eſt, ac præcipuum hominum hoc ſtudium, laudes canere deorum, qui ſoli ipſis articulatam vocem ſunt largiti. quod Homerus his verſibus ſignificauit.

Ergo die tota placabant carmine Phœbum
Formoſum pæona Achaica turba canentes
Et magni laudes modulantes arcitenentis.
Illius auditu pertentant gaudia pectus.

Agite ergo, ô chori muſici ſodales, in memoriam redigite, quis primus muſica ſit vſus, quid ei tempus adiecerit, qui muſicam ſcientiam tractando nobiles exſtiterint. nec non & ad quot quantaſq; res muſica ſit vtilis. Hæc cum dixiſſet magiſter, Lyſias ſermonem excipiens: Quæſtionẽ, inquit, bone Oneſicrates, proponis à multis agitatam. nam & Platonicorum plerique, & Peripateticorum præſtantiſſimi de veteri muſica, & quæ ei accidit corruptela ſcribendi laborem ſuſceperunt. Sed & grammaticorum atq; harmonicorum doctiſſimi multũ in eã rẽ ſtudij impẽderunt. Magna verò eſt eorũ qui de hac ſcripſerũt diſſẽſio. Heraclides in libro in quẽ collegit res muſicas, citharę cantũ eiuſq; artẽ excogitatã primũ perhibet ab Amphione Iouis & Antiopæ F.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ περὶ μουσικῆς.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ,
Ὀνησικράτης, Σωτήριχος, Λυσίας.

Ἡ ΜΕΝ Φωκίωνος τοῦ Χρηστοῦ γυνὴ κόσμον αὐτῆς ἔλεγεν εἶναι τὰ Φωκίωνος στρατηγήματα· ἐγὼ δὲ κόσμον ἐμὸν οὐ μόνον ἴδιον, ἀλλὰ γὰρ καὶ κοινὸν τῶν οἰκείων πάντων, ἡγοῦμαι τὴν τοῦ ἐμοῦ διδασκάλου περὶ λόγους σπουδήν. τὰ μὲν γὰρ στρατηγῶν τὰ ἐπιφανέστατα κατορθώματα, σωτηρίας μόνον οἴδαμεν τῆς ἐκ τῶν παραχρῆμα κινδύνων αἴτια γιγνόμενα στρατιώταις ὀλίγοις, ἢ πόλει μιᾷ, ἢ καὶ ἑνί τινι ἔθνει, βελτίους δ' οὐδαμῶς ποιοῦντα οὔτε τοὺς στρατιώτας, οὔτε τοὺς πολίτας, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς· τὴν δὲ παιδείαν, οὐσίαν εὐδαιμονίας οὖσαν, αἰτίαν τ' εὐβουλίας, οὐ μόνον ἔστιν εὑρεῖν ἢ οἴκῳ, ἢ πόλει, ἢ ἔθνει χρησίμην, ἀλλὰ παντὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει. ὅσῳ οὖν ἡ ἐκ παιδείας ὠφέλεια μείζων πάντων στρατηγημάτων, τοσούτῳ καὶ ἡ περὶ αὐτῆς μνήμη ἀξία σπουδῆς. Τῇ γοῦν δευτέρᾳ τῶν Κρονίων ἡμέρᾳ, ὁ καλὸς Ὀνησικράτης ἐπὶ τὴν ἑστίασιν ἄνδρας μουσικῆς ἐπιστήμονας παρακεκλήκει. ἦσαν δὲ, Σωτήριχος Ἀλεξανδρεὺς καὶ Λυσίας, εἷς τις τῶν σύνταξιν παρ' αὐτοῦ λαμβανόντων. ἐπεὶ δὲ τὰ νομιζόμενα συντετέλεστο, Τὸ μὲν αἴτιον τῆς ἀνθρώπου φωνῆς (ἔφη) ὅ,τι ποτ' ἐστίν, ὦ ἑταῖροι, νῦν ἐπιζητεῖν, οὐ συμποτικόν· (σχολῆς γὰρ νηφαλιωτέρας δεῖται τὸ θεώρημα) ἐπεὶ δ' ὁρίζονται τὴν φωνὴν οἱ ἄριστοι γραμματικοὶ, ἀέρα πεπληγμένον αἰσθητὸν ἀκοῇ, τυγχάνομεν δὲ χθὲς ἐζητηκότες περὶ γραμματικῆς, ὡς τέχνης ἐπιτηδείου γράμμασι τὰς φωνὰς δημιουργεῖν, καὶ ταμιεύειν τῇ ἀναμνήσει, ἴδωμεν τίς μετὰ ταύτην δευτέρα πρέπουσα φωνῇ ἐπιστήμη. οἶμαι δ' ὅτι μουσική. ὑμνεῖν γὰρ εὐσεβὲς καὶ προηγούμενον ἀνθρώποις τοὺς χαρισαμένους αὐτοῖς μόνοις τὴν ἔναρθρον φωνὴν θεούς. τοῦτο δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, ἐν οἷς λέγει,

Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο,
Καλὸν ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν,
Μέλποντες ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.

ἄγε δὴ ὦ μουσικῆς θιασῶται, τίς πρῶτος ἐχρήσατο μουσικῇ ἀναμνήσατε τοὺς ἑταίρους· καὶ τί εὗρε πρὸς αὔξησιν ταύτης ὁ χρόνος, καὶ τίνες εὐδόκιμοι γεγόνασι τῶν τὴν μουσικὴν ἐπιστήμην μεταχειρισαμένων. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς πόσα καὶ εἰς τίνα χρήσιμον τὸ ἐπιτήδευμα. ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ διδάσκαλος. ὁ δὲ Λυσίας ὑπολαβὼν, Παρὰ πολλοῖς (ἔφη) ἐζητημένον πρόβλημα ἐπιζητεῖς, ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες. τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, περί τε τῆς ἀρχαίας μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῆς γεγενημένης παραφθορᾶς. ἀλλὰ γὰρ καὶ γραμματικῶν καὶ ἁρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας ἐληλακότες, πολλὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο πεποίηνται. πολλὴ γοῦν ἡ τῶν συντεταχότων διαφωνία. Ἡρακλείδης δ' ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἐν μουσικῇ, τὴν κιθαρῳδίαν καὶ τὴν κιθαρῳδικὴν ποίησιν πρῶτόν φησιν Ἀμφίονα ἐπινοῆσαι, τὸν Διὸς καὶ Ἀντιόπης,

τοῦ πατρὸς δηλονότι διδάξαντος αὐτόν. πιστοῦται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τῆς ἐν Σικυῶνι ἀποκειμένης, δι' ἧς τάς τε ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει καὶ τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς μουσικοὺς ὀνομάζει. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν καὶ Λῖνον τὸν ἐξ Εὐβοίας θρήνους πεποιηκέναι λέγει, καὶ Ἄνθην τὸν ἐξ Ἀνθηδόνος τῆς Βοιωτίας, ὕμνους, καὶ Πίερον τὸν ἐκ Πιερίας, τὰ περὶ τὰς μούσας ποιήματα, ἀλλὰ καὶ Φιλάμμωνα τὸν ἀδελφὸν, Λητοῦς τε καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἀπόλλωνος γένεσιν δηλῶσαι ἐν μέλεσι, καὶ χοροὺς πρῶτον περὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν στῆσαι. Θάμυριν δὲ τὸ γένος Θρᾷκα, εὐφωνότερον καὶ ἐμμελέστερον πάντων τῶν τότε ᾆσαι, ὡς ταῖς μούσαις, κατὰ τοὺς ποιητὰς, εἰς ἀγῶνα καταστῆναι. πεποιηκέναι δὲ τοῦτον ἱστορεῖται Τιτάνων πρὸς τοὺς θεοὺς πόλεμον. γεγονέναι δὲ καὶ Δημόδοκον Κερκυραῖον παλαιὸν μουσικὸν, ὃν πεποιηκέναι Ἰλίου τε πόρθησιν, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἡφαίστου γάμον. ἀλλὰ μὴν καὶ Φήμιον Ἰθακήσιον, νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων ποιῆσαι. οὐ λελυμένην δὲ εἶναι τῶν προειρημένων τὴν τῶν ποιημάτων λέξιν, καὶ μέτρον οὐκ ἔχουσαν, ἀλλὰ καθάπερ Στησιχόρου τε καὶ τῶν ἀρχαίων μελοποιῶν, οἳ ποιοῦντες ἔπη, τούτοις μέλη περιετίθεσαν. καὶ γὰρ τὸν Τέρπανδρον ἔφη κιθαρῳδικῶν ποιητὴν ὄντα νόμων, κατὰ νόμον ἕκαστον τοῖς ἔπεσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ τοῖς Ὁμήρου μέλη περιτιθέντα, ᾄδειν ἐν τοῖς ἀγῶσιν. ἀποφῆναι δὲ τοῦτον λέγει ὀνόματα πρῶτον τοῖς κιθαρῳδικοῖς νόμοις. ὁμοίως δὲ Τερπάνδρῳ Κλονᾶν, τὸν πρῶτον συστησάμενον τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ τὰ προσόδια, ἐλεγείων τε καὶ ἐπῶν ποιητὴν γεγονέναι, καὶ Πολύμνηστον τὸν Κολοφώνιον τὸν μετὰ τοῦτον γενόμενον τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι ποιήμασιν. οἱ δὲ νόμοι οἱ κατὰ τούτους, ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες, αὐλῳδικοὶ ἦσαν, ἀπόθετος, ἔλεγοι, κωμάρχιος, σχοινίων, κηπίων τε καὶ δεῖος, καὶ τριμελής· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ καὶ τὰ πολυμνάστια καλούμενα ἐξευρέθη. οἱ δὲ τῆς κιθαρῳδίας νόμοι πρότερον πολλῷ χρόνῳ τῶν αὐλῳδικῶν κατεστάθησαν ἐπὶ Τερπάνδρου. ἐκεῖνος γοῦν τοὺς κιθαρῳδικοὺς πρότερος ὠνόμασε, Βοιώτιόν τινα καὶ Αἰόλιον, τροχαῖόν τε καὶ ὀξὺν, κηπίωνά τε καὶ Τερπάνδριον καλῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τετραοίδιον. πεποίηται δὲ τῷ Τερπάνδρῳ καὶ προοίμια κιθαρῳδικὰ ἐν ἔπεσιν. ὅτι δὲ οἱ κιθαρῳδικοὶ νόμοι οἱ πάλαι ἐξ ἐπῶν συνίσταντο, Τιμόθεος ἐδήλωσε. τοὺς γοῦν πρώτους νόμους ἐν ἔπεσι διαμιγνύων, διθυραμβικὴν λέξιν ᾖδεν, ὅπως μὴ εὐθὺς φανῇ παρανομῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν μουσικήν. ἔοικε δὲ κατὰ τὴν τέχνην τὴν κιθαρῳδικὴν ὁ Τέρπανδρος διενηνοχέναι. τὰ πύθια γὰρ τετράκις ἑξῆς νενικηκὼς ἀναγέγραπται. καὶ τοῖς χρόνοις δὲ σφόδρα παλαιός ἐστι. πρεσβύτερον γοῦν αὐτὸν Ἀρχιλόχου ἀποφαίνει Γλαῦκος ὁ ἐξ Ἰταλίας, ἐν συγγράμματί τινι τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τε καὶ μουσικῶν. φησὶ γὰρ αὐτὸν δεύτερον γενέσθαι μετὰ τοὺς πρώτους ποιήσαντας αὐλῳδίαν. Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν περὶ Φρυγίας, κρούματα Ὄλυμπον ἔφη πρῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας κομίσαι, ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἰδαίους δακτύλους· Ὕαγνιν δὲ πρῶτον αὐλῆσαι. εἶτα τὸν τούτου υἱὸν Μαρσύαν, εἶτα Ὄλυμπον. ἐζηλωκέναι δὲ τὸν Τέρπανδρον Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη. ὁ δὲ Ὀρφεὺς οὐδένα φαίνεται μεμιμημένος. οὐδεὶς γάρ πω γεγένητο, εἰ μὴ οἱ τῶν αὐλῳδικῶν ποιηταί. τούτοις δὲ κατ' οὐθὲν τὸ Ὀρφικὸν ἔργον ἔοικεν.

A patre nimirum docente. atque fidem facit huic ſententiæ ex deſcriptione quæ Sicyone eſt dedicata, ex qua & ſacerdotes Argiuas, & poetas, & muſicos nominat. Eadem tempeſtate Linum ex Eubœa oriundum ait lugubria carmina feciſſe: & Anthem Anthedone Bœotia natum hymnos: & Pierium è Pieria de muſis poemata. Philamonem quoque Delphum Latonæ, Dianæ, & Apollinis natales carmine explicaſſe, & ab eo primum choros apud Delphicum templum fuiſſe inſtitutos. Thamyrin autem Thracem genere vocalius & elegantius omnibus ea ætate ceciniſſe: vnde eum poetæ B cum Muſis certamen iniuiſſe dixerint. fertur autem poema ſcripſiſſe de Titanum bello aduerſus deos. Fuiſſe etiam Demodocum Corcyræum veterem muſicum, qui carmine expreſſerit Ilij excidium, & Veneris cum Vulcano nuptias. Sed & Phemium Ithacenſem de reditu eorum qui cum Agamemnone fuerant ad Troiam profecti verſus feciſſe. Neque verò iam commemoratorum poematum ſolutam fuiſſe dictionem, aut quæ menſura careret: ſed Steſichori aliorumque veterum Lyricorum poematis ſimilem, qui verſibus modos quibus canerentur adiecerunt. Nam & Terpan- C drum ait citharœdicorum poetam modorum (nomus Græci, hoc eſt leges, appellant) & ſua & Homeri carmina in certaminibus certo quodque modulo ceciniſſe: eumque primum modis citharœdicis nomina impoſuiſſe. Simile Terpandri ſtudio ſtudium fuiſſe Clonæ, qui princeps tibicinum nomos & accentus inſtituit, ſcriptor elegiarum & epicus. Eodemque poematis vſum genere Polymneſtum Colophonium, qui atate fuit poſterior. Nomi autem (hanc enim vocem ambiguitatis vitandæ gratia vſurpemus) erant ergo, mî Oneſicrates, nomi quibus illi vterentur tibicinum, Apothetus, Elegi, D Comarchius, Schœnion, Cepion, deus, Trimeles, ſiue triplex. Poſtea temporis etiam inventa ſunt Polymnaſtia quæ vocantur. At citharœdicæ artis nomi multo ante tibicinum nomos tempore inſtituti ſunt à Terpandro. Is ergo citharœdicis nomina fecit Bœotium, Æolium, trochæum, acutum, Cepionem, Terpandrium, Tetraoedium. Fecit etiam Terpander prooemia citharoedica in heroicis carminibus. Quod autem citharoedici nomi antiquitus ex heroicis verſibus conſtiterint Timotheus declarauit: qui primos nomos heroicis permiſcens, dithyrambicam cantauit dictionem, ne prima fronte videretur veterem muſicam E violare. Apparet autem Terpandrum citheroedica arte excelluiſſe. nam quater viciſſe Pythia deinceps ſcribitur. Admodum vero antiquus eſt. nam Glaucus Italus, quodam in libro de veteribus poetis & muſicis, priorem eum archilocho pronunciat. ait enim eum ſecundum exſtitiſſe poſt eos qui primi tibiis canere inſtituerunt. Alexander in collectaneis de Phrygia, primum Olympum aſſerit in Græciam pulſationem fidium intuliſſe: deinde Idæos dactylos. & Hyagnidem primum tibia ceciniſſe: poſt Marſyam huius filium, inde Olympum. Terpandrum porro æmulatum eſſe Homeri verF ſus, Orphei cantilenas. Orpheus autem neminem videtur imitatus. nemo enim tunc natus fuit, extra poetas qui facerent ea quæ tibiis canerentur. horum autē cum opere Orphicum nihil habet ſimile.

Clonâs verò tibicinum modos qui fecit, paulo poſterior Terpandro, fuit patria Tegeates, ſi Arcadibus credimus: Thebanum enim Bœoti affirmant. Poſt Terpandrũ & Clonâm Archilochus extitiſſe traditur. Alij nonnulli ſcriptores Ardalum aiunt Trœzenium Clonâ priorem tibicinam inſtituiſſe muſicam. Fuiſſe etiam Polymneſtum poetam Meletis Colophonij F. qui Polymneſtum & Polymneſtam nomos fecerit. Quod autem Apothetum & Schœnionem nomos fecerit Clonâs, ſcriptores recenſionum memorant. Polymneſti mentionẽ Pindarus & Alcman lyrici faciunt. Et quoſdã citharœdicorum nomorum à Terpandro factorũ, Philammonem Delphum veterem aiunt compoſuiſſe. In ſumma autem, citharœdica muſica Terpandri ætate vſurpata, etiam vſq; ad Phrynidis tempora plane ſimplex perdurauit. Neq́; enim antiquitus, vt nunc, licebat cithara canere. neq́; harmonias (ſiue concẽtus mauis) & rythmos ſiue numeros trãsferre. Nam in quouis nomo propriam conſeruabant intentionem. atq; hinc nomi dicti ſunt, hoc eſt leges: quod in vnoquoq; non licebat tranſgredi præſcriptam intentionem. Etenim vbi deorum veneratione erant ſuo arbitrio defuncti, tum ſtatim ad Homeri & aliorum poemata tranſibant. idq́; manifeſtũ eſt ex initijs Terpandri. Figura etiam citharæ primum facta eſt ſub Cepione Terpandri diſcipulo: & vocabatur Aſiatiaca, quia Lesbii citharœdi ad Aſiam accolentes ea vterentur. Ad extremum fertur Pericletus citharœdus Lacedæmone viciſſe Carnea, domo Lesbius. quo mortuo continuam citharœdorum apud Lesbios deſijſſe ſucceſſionem. Quidam falſo putant Hipponacten fuiſſe Terpandri ætate: cum etiam Pericletus Hipponacten prçceſſiſſe videatur. Sed quoniam ſimul veteres tibicinum & citharœdorum nomos retulimus, tranſibimus iam ad tibicinum nomos. Traditum eſt enim Olympum, de quo diximus, cum eſſet tibicen è Phrygia, tibicinũ nomum feciſſe in Apollinem, qui Polycephalus, id eſt, Multiceps, diceretur. hunc Olympum aiunt vnum fuiſſe eorum qui deſcẽderunt à primo Olympo Marſyę diſcipulo, qui nomos in deos fecit. is enim cum amaſius fuiſſet Marſyæ, & ab eo artem tibia canendi didiciſſet, harmonicos nomos in Græciam intulit, quibus nunc Græci vtuntur in ferijs deorum. Alij Cratetem polycephali nomi autorem faciunt, qui Olympi fuit diſcipulus. Pratinas Olympo iuniori adſcribit. Harmatium autem nomum, cui à curru nomen videtur eſſe, dicitur primus feciſſe Olympus, Marſyæ diſcipulus. Marſyam quidã Maſſen appellatum, alij Marſyam dicunt: eſſe autem Hyagnidis filium, eius qui primus artem tibia canendi invenit. Olympi autem eſſe harmatium nomum, ex Glauci veterum poetarum recenſione cognoſci poteſt: tum hoc, Steſichorum Himeræum neque Terpandri fuiſſe imitatorem, neque Antilochi, neque Thaletæ: ſed Olympi: vſum nomo harmateo, & ea ſpecie quæ dactylo procedit, quam alii de orthio nomo eſſe volunt. Alij quidam à Myſis inventum nomum illum aiunt. nam veteres fuiſſe Myſos tibicines. Eſt & alius antiquus nomus, qui Cradias dicitur,

A Κλονᾶς δ' ὁ τῶν αὐλῳδικῶν νόμων ποιητής, ὁ ὀλίγῳ ὕστερον Τερπάνδρου γενόμενος, ὡς μὲν Ἀρκάδες λέγουσι, Τεγεάτης ἦν, ὡς δὲ Βοιωτοί, Θηβαῖος. μετὰ δὲ Τέρπανδρον καὶ Κλονᾶν Ἀρχίλοχος παραδίδοται γενέσθαι. ἄλλοι δέ τινες τῶν συγγραφέων Ἄρδαλόν φασι Τροιζήνιον πρότερον Κλονᾶ τὴν αὐλῳδικὴν συστήσασθαι μοῦσαν· γεγονέναι δὲ καὶ Πολύμνηστον ποιητήν, Μέλητος τοῦ Κολοφωνίου υἱόν· ὃν Πολύμνηστόν τε καὶ Πολυμνήστην νόμους ποιῆσαι. περὶ δὲ Κλονᾶ ὅτι τὸν ἀπόθετον νόμον καὶ σχοινίωνα πεποιηκὼς εἴη, μνημονεύουσιν οἱ ἀναγεγραφότες. τοῦ δὲ Πολυμνήστου καὶ B Πίνδαρος καὶ Ἀλκμὰν οἱ τῶν μελῶν ποιηταὶ ἐμνημόνευσαν. τινὰς δὲ τῶν νόμων τῶν κιθαρῳδικῶν τῶν ὑπὸ Τερπάνδρου πεποιημένων Φιλάμμωνά φασι τὸν ἀρχαῖον τὸν Δελφὸν συστήσασθαι. τὸ δ' ὅλον ἡ μὲν κατὰ Τέρπανδρον κιθαρῳδία, καὶ μέχρι τῆς Φρύνιδος ἡλικίας παντελῶς ἁπλῆ τις οὖσα διετέλει. οὐ γὰρ ἐξῆν τὸ παλαιὸν οὕτω ποιεῖσθαι τὰς κιθαρῳδίας ὡς νῦν, οὐδὲ μεταφέρειν τὰς ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμούς. ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἑκάστῳ διετήρουν τὴν οἰκείαν τάσιν· διὸ καὶ ταύτην ἐπωνυμίαν εἶχον· νόμοι γὰρ προσηγορεύθησαν, ἐπειδὴ οὐκ ἐξῆν παραβῆναι καθ' ἕκαστον νενομισμέ- C νον εἶδος τῆς τάσεως. τὰ γὰρ πρὸς τοὺς θεοὺς ὡς βούλονται ἀφοσιωσάμενοι, ἐξέβαινον εὐθὺς ἐπί τε τὴν Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποίησιν. δῆλον δὲ τοῦτ' ἐστὶ διὰ τῶν Τερπάνδρου προοιμίων. ἐποιήθη δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῆς κιθάρας πρῶτον κατὰ Κηπίωνα τὸν Τερπάνδρου μαθητήν· ἐκλήθη δὲ Ἀσιὰς, διὰ τὸ κεχρῆσθαι τοὺς Λεσβίους αὐτῇ κιθαρῳδοὺς πρὸς τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντας. τελευταῖον δὲ Περίκλειτόν φασι κιθαρῳδὸν νικῆσαι ἐν Λακεδαίμονι Κάρνεια, τὸ γένος ὄντα Λέσβιον. τούτου δὲ τελευτήσαντος τέλος λαβεῖν Λεσβίοις τὸ συνεχὲς τῆς κατὰ τὴν κιθαρῳδίαν διαδοχῆς. D ἔνιοι δὲ πλανώμενοι νομίζουσι κατὰ τὸν χρόνον Τερπάνδρῳ Ἱππώνακτα γεγονέναι· φαίνεται δ' Ἱππώνακτος καὶ Περίκλειτος ὢν πρεσβύτερος. ἐπεὶ δὲ τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ κιθαρῳδικοὺς ὁμοῦ τοὺς ἀρχαίους ἐμπεφανίκαμεν, μεταβησόμεθα ἐπὶ νόμους τοὺς αὐλῳδικούς. λέγεται γὰρ τὸν προειρημένον Ὄλυμπον, αὐλητὴν ὄντα τῶν ἐκ Φρυγίας, ποιῆσαι νόμον αὐλητικὸν εἰς Ἀπόλλωνα τὸν καλούμενον Πολυκέφαλον. εἶναι δὲ τὸν Ὄλυμπον τοῦτόν φασιν ἕνα τῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου Ὀλύμπου τοῦ Μαρσύου πεποιηκότος εἰς τοὺς θεοὺς τοὺς νόμους. οὗτος γὰρ παιδικὰ γενόμενος Μαρσύου, καὶ τὴν E αὔλησιν μαθὼν παρ' αὐτοῦ, τοὺς νόμους τοὺς ἁρμονικοὺς ἐξήνεγκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἷς νῦν χρῶνται οἱ Ἕλληνες ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν θεῶν. ἄλλοι δὲ Κράτητος εἶναί φασι τὸν πολυκέφαλον νόμον, γενομένου μαθητοῦ Ὀλύμπου. ὁ δὲ Πρατίνας Ὀλύμπου φησὶν εἶναι τοῦ νεωτέρου τὸν νόμον τοῦτον. τὸν δὲ καλούμενον ἁρμάτιον νόμον λέγεται ποιῆσαι ὁ πρῶτος Ὄλυμπος ὁ Μαρσύου μαθητής. τὸν δὲ Μαρσύαν φασί τινες Μάσσην καλεῖσθαι· οἱ δ' οὔ, ἀλλὰ Μαρσύαν. εἶναι δ' αὐτὸν Ὑάγνιδος υἱὸν τοῦ πρώτου εὑρόντος τὴν αὐλητικὴν τέχνην. ὅτι δ' ἐστὶν Ὀλύμπου ὁ ἁρμάτιος νόμος, ἐκ F τῆς Γλαύκου ἀναγραφῆς τῆς ὑπὲρ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, μάθοι ἄν τις, καὶ ἔτι γνοίη ὅτι Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος, οὔτε Ὀρφέα, οὔτε Τέρπανδρον, οὔτε Ἀντίλοχον, οὔτε Θαλήταν ἐμιμήσατο, ἀλλ' Ὄλυμπον, χρησάμενος τῷ ἁρματίῳ νόμῳ καὶ τῷ κατὰ δάκτυλον εἴδει, οἵ τινες ἐξ ὀρθίου νόμου φασὶν εἶναι· ἄλλοι δέ τινες ὑπὸ Μυσῶν εὑρῆσθαι τοῦτον τὸν νόμον. γεγονέναι γάρ τινας ἀρχαίους αὐλητὰς Μυσούς. καὶ ἄλλος δ' ἐστὶν ἀρχαῖος νόμος, καλούμενος Κραδίας,

ὅν φησιν Ἱππῶναξ Μίμνερμον αὐλῆσαι. ἐν ἀρχῇ γὰρ ἐλεγεῖα μεμελοποιημένα οἱ αὐλῳδοὶ ᾖδον. τοῦτο δὲ δηλοῖ ἡ τῶν Παναθηναίων γραφὴ ἡ περὶ τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος. γέγονε δὲ καὶ Σακάδας Ἀργεῖος ποιητὴς μελῶν τε καὶ ἐλεγείων μεμελοποιημένων. ὁ δ' αὐτὸς, καὶ ποιητὴς ἀγαθὸς, καὶ τὰ Πύθια τρὶς νενικηκὼς ἀναγέγραπται. τούτου καὶ Πίνδαρος μνημονεύει. τόνων γοῦν τριῶν ὄντων κατὰ Πολύμνηστον καὶ Σακάδαν, τοῦ τε Δωρίου καὶ Φρυγίου καὶ Λυδίου, ἐν ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων τόνων στροφὴν ποιήσαντά φασι τὸν Σακάδαν, διδάξαι ᾄδειν τὸν χορὸν, Δωριστὶ μὲν τὴν πρώτην, Φρυγιστὶ δὲ τὴν δευτέραν, Λυδιστὶ δὲ τὴν τρίτην. καλεῖσθαι δὲ τριμερῆ τὸν νόμον τοῦτον διὰ τὴν μεταβολήν. ἐν δὲ τῇ ἐν Σικυῶνι ἀναγραφῇ τῇ περὶ τῶν ποιητῶν Κλονᾶς εὑρετὴς ἀναγέγραπται τοῦ τριμεροῦς νόμου. ἡ μὲν οὖν πρώτη κατάστασις τῶν περὶ τὴν μουσικὴν ἐν τῇ Σπάρτῃ, Τερπάνδρου καταστήσαντος, γεγένηται, τῆς δευτέρας δὲ Θαλήτας τε ὁ Γορτύνιος, καὶ Ξενόδαμος ὁ Κυθήριος, καὶ Ξενόκριτος ὁ Λοκρὸς, καὶ Πολύμνηστος ὁ Κολοφώνιος, καὶ Σακάδας ὁ Ἀργεῖος, μάλιστα αἰτίαν ἔχουσιν ἡγεμόνες γενέσθαι. τούτων γὰρ εἰσηγησαμένων τὰ περὶ τὰς γυμνοπαιδίας τὰς ἐν Λακεδαίμονι, λέγεται κατασταθῆναι τὰ περὶ τὰς ἀποδείξεις τὰς ἐν Ἀρκαδίᾳ, τῶν δὲ ἐν Ἄργει τὰ ἐνδυμάτια καλούμενα. ἦσαν δ' οἱ περὶ Θαλήταν τε καὶ Ξενόδαμον καὶ Ξενόκριτον, ποιηταὶ παιάνων· οἱ δὲ περὶ Πολύμνηστον, τῶν ὀρθίων καλουμένων· οἱ δὲ περὶ Σακάδαν, ἐλεγείων. ἄλλοι δὲ Ξενόδαμον ὑπορχημάτων ποιητὴν γεγονέναι φασὶ καὶ οὐ παιάνων, καθάπερ Πρατίνας. καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Ξενοδάμου ἀπομνημονεύεται ᾆσμα ὅ ἐστι φανερῶς ὑπόρχημα. κέχρηται δὲ τῷ γένει τῆς ποιήσεως ταύτης καὶ Πίνδαρος. ὁ δὲ παιὰν ὅτι διαφορὰν ἔχει πρὸς τὰ ὑπορχήματα, τὰ Πινδάρου ποιήματα δηλώσει. γέγραφε γὰρ καὶ παιᾶνας καὶ ὑπορχήματα. καὶ Πολύμνηστος δὲ αὐλῳδικοὺς νόμους ἐποίησεν· ἐν δὲ τῷ ὀρθίῳ τῇ μελοποιίᾳ κέχρηται, καθάπερ οἱ ἁρμονικοί φασιν. οὐκ ἔχομεν δ' ἀκριβῶς εἰπεῖν. οὐ γὰρ εἰρήκασιν οἱ ἀρχαῖοί τι περὶ τούτου. καὶ περὶ Θαλήτα δὲ τοῦ Κρητὸς, εἰ παιάνων γεγένηται ποιητὴς, ἀμφισβητεῖται. Γλαῦκος γὰρ μετ' Ἀρχίλοχον φάσκων γεγενῆσθαι Θαλήταν, μεμιμῆσθαι μὲν αὐτόν φησι τὰ Ἀρχιλόχου μέλη, ἐπὶ δὲ τὸ μακρότερον ἐκτεῖναι, καὶ Μάρωνα καὶ Κρητικὸν ῥυθμὸν εἰς τὴν μελοποιίαν ἐνθεῖναι· οἷς Ἀρχίλοχον μὴ κεχρῆσθαι, ἀλλ' οὐδὲ Ὀρφέα, οὐδὲ Τέρπανδρον. ἐκ γὰρ τῆς Ὀλύμπου αὐλήσεως, Θαλήταν φασὶν ἐξειργάσθαι ταῦτα, καὶ δόξαι ποιητὴν ἀγαθὸν γεγονέναι. περὶ δὲ Ξενοκρίτου, ὃς ἦν τὸ γένος ἐκ Λοκρῶν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, ἀμφισβητεῖται εἰ παιάνων ποιητὴς γέγονεν. ἡρωικῶν γὰρ ὑποθέσεων πράγματα ἐχουσῶν ποιητὴν γεγονέναι φασὶν αὐτόν· διὸ καί τινας διθυράμβους καλεῖν αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις. πρεσβύτερον δὲ τῇ ἡλικίᾳ φησὶν ὁ Γλαῦκος Θαλήταν Ξενοκρίτου γεγονέναι. Ὄλυμπος δ' (ὥς Ἀριστόξενός φησιν) ὑπολαμβάνεται ὑπὸ τῶν μουσικῶν τοῦ ἐναρμονίου γένους εὑρετὴς γεγενῆσθαι. τὰ γὰρ πρὸ ἐκείνου πάντα, διάτονα καὶ χρωματικὰ ἦν. ὑπονοοῦσι δὲ τὴν εὕρεσιν τοιαύτην τινὰ γενέσθαι· ἀναστρεφόμενον τὸν Ὄλυμπον ἐν τῷ διατόνῳ, καὶ διαβιβάζοντα τὸ μέλος πολλάκις ἐπὶ τὴν διάτονον παρυπάτην, τότε μὲν ἀπὸ τῆς παραμέσης, τοτὲ δ' ἀπὸ τῆς μέσης, καὶ παραβαίνοντα τὴν διάτονον λιχανὸν, καταμαθεῖν τὸ κάλλος τοῦ ἤθους, καὶ οὕτω τὸ ἐκ τῆς ἀναλογίας συνεστηκὸς σύστημα

A quo Mimnermum ceciniſſe ait Hipponax. Initio enim elegias modulatas tibicines canebāt. quod Panathenæorū deſcriptio indicat, vbi de muſico certamine verba fiūt. Fuit & Sacadas *Argivus*, qui odas & elegias fidibus accōmodatas ſcripſit. idemq; bonus poeta, ter viciſſe Pythia in recenſionibus traditur. eiuſq; etiam Pindarus mentionem facit. Cum ergo de ſententia Polymneſti & Sacadæ tria ſint tonorum genera, Dorium, Phygium, Lydium: ferunt Sacadam in vnoquoque horum feciſſe ſtropham, docuiſſeque chorum canere Dorice primam, Phrygice ſecundam, tertiam Lydio tono. atque hunc no- B mum fuiſſe ob mutationem dictum tripartitum. (ſic enim Trimeres interpretemur.) In faſtis vero ſeu recenſione poetarum quæ Sicyone eſt, Tripartiti huius nomi autor fertur Clonâs. Prima proinde muſicæ conſtitutio Spartæ facta eſt à Terpandro. Secundæ autores hi potiſſimum memorātur: Thaletas Gortynius, Xenodamus Cytherius, Xenocritus Locrenſis, Polymnaſtus Colophonius, Sacadas Argivus. Cum enim hi introduxiſſent gymnopædias, hoc eſt, puto, ea quæ accinerentur nudis corporum exercitationibus: in *Arcardia* traduntur inſtitutæ fuiſſe demonſtrationes quæ dicuntur, & Argis quæ endymatia ſiue indumenta appellant. C Fuerunt autem Thaletas, Xenodamus, & Xenocritus Pæanum ſcriptores: Polymneſtus carmina compoſuit quæ orthia dicebantur: Sacadas elegias. *Alij* Xenodamum non Pæanas ſcripſiſſe aiunt, ſed hyporchemata. in quorum numero eſt Pratinas. ipſiuſque adeo Xenodami cantilena memoriæ prodita eſt, quæ non obſcure hyporchema ſit. Vſus eſt hoc genere poematis etiam Pindarus. Differre autem pæanem ab hyporchemate, carmina Pindari docent: qui vtrunque ſcripſit. Et Polymneſtus tibicinos nomos fecit: in orthio lyricis eſt vſus modulis, vt quidem harmonici aiunt: D non enim certum poſſumus pronunciare, cum antiqui hac de re nihil quicquam prodiderint. De Thaleta etiam Cretenſe dubium eſt, an Pæanes ſcripſerit. Nam Glaucus poſt Archilochum fuiſſe Thaletam affirmans, imitatum eum odas Archilochi fatetur, prolixius tamen extendiſſe, & Maronem ac Cretenſem rythmum odarum poeſi inſeruiſſe: quibus neque Orpheus vſus fuerit, neque Terpander, neq; Archilochus. hæc enim ex Olympi tibicina muſica aiunt Thaletam depromſiſſe, bonique tibicinis laudem inveniſſe. De Xenocrito præterea, Locris Italicis oriundo, controuerſia E eſt, an is Pæanas compoſuerit. ferunt enim eum res ſcripſiſſe, quarum heroica fuerint argumenta: eaque ob hanc cauſam fuiſſe à quibuſdam dithyrambos nominata. Eundem Glaucus Thaleta poſteriorem fuiſſe ſcribit. Porro autem Olympus, vt ait Ariſtoxenus, à muſicis putatur euharmonij generis fuiſſe repertor. nam ante ipſum omnia diatona fuerunt, & chromatica. Suſpicantur autem Olympum ſic inveniſſe. cum verſaretur in diatono genere, & carmen ſæpe transferret in diatonum parypatem, hoc eſt ſummæ proximam chordā, nūc ab ipſa media nunc ab ei proxima fide: prætereretq; li- F chanon diatoni nervū, deprehendiſſe eius conſuetudinis elegantiā, miratumq; & amplexū Syſtema

quod ea conſtitueretur proportione, id in Dorio vſurpaſſe tono. Non enim eũ vel ea quæ diatoni ſunt propria, vel quæ chromatici attigiſſe: ac ne harmoniæ quidem. Fuiſſe autem ei prima euharmoniorũ talia. Primo enim in his loco ſpondeum ponunt: in quo nulla diuiſionum proprietatem ſuam indicat: niſi quis in contentiorẽ ſpondei vſurpationẽ reſpiciẽs, eum putet eſſe diatonicũ genus. Qui vero hoc ponet, eum liquet cum falſum, tum abſonũ à cantu ponere. Falſum, quia dieſi inferior tono erit eo, qui principe ponitur loco. à cantu alienũ, quòd etiam ſi quis in poteſtate tonici ponat cõtentioris ſpondeorum vſurpationis proprietatẽ: eueniet vt duo deinceps ſita ponantur diatona, compoſitũ alterũ, alterũ incompoſitum. nam denſum illud euharmonium, quod in mediis fidibus collocatum hodie in vſu eſt, non videtur eſſe poetæ. Facile autem hoc animaduerti poteſt, ſi quis aliquẽ priſco more canentẽ tibia audiat. nam etiam mediarũ ſemitoniũ vult eſſe incompoſitum. Atq; tale fuit initio genus euharmonicum. poſtea temporis diuiſum eſt ſemitoniũ in Lydiis & in Phrygiis. Videtur autẽ Olympus cum auxiſſet muſicam, nondũ natam, ignoratamq; adhuc rem introduxiſſe, princepſq; fuiſſe Græcę & pulcræ muſices. Eſt etiã aliqua de rythmis ratio. Inuenienda enim vlterius ſunt quædã genera & formæ rythmorũ: atq; etiam cantilenas & rythmos ſcribentiũ. Primum enim Terpandri nouarũ rerum in ea arte molitio, venuſtum quendã modum in muſicam inuexit. Eo poſt Terpandrum vſi ſunt deinceps Polymneſtus, Thaletas, Sacadas. nam hi etiam rythmis conficiendis ſuffecerunt, nõ egreſſi ſunt pulcram illam formam. Sunt & alia ab Alcmane & Steſichoro nouata: ſed ita, vt à pulcro non diſcederetur modo. Krexus autem, Timotheus, atq; Philoxenus, aliique ætate iis inferiores, importuniores aliquanto, ac nouitatis ſtudioſi magis fuerũt. modum enim affectauerunt qui humanus nũc & thematicus appellatur. Euenit enim, vt paucitas chororum, ſimplicitaſq; & maieſtas muſicæ plane ob vetuſtatem ſpernenda videretur. * pro virili locutus de prima muſica, de primis eius inuentoribus, tum quorum ea temporis progreſſu adinuentionibus aucta fuerit, finem faciã dicendi: locumque dabo ſocio meo Sotericho, qui non Muſicam modo, ſed & reliquum diſciplinarum orbem ſtudioſe excoluit. nos enim magis exercitati ſumus in ea muſicæ parte, quæ manu & inſtrumentis tractatur. His dictis Lyſias obticuit. Tum Soterichus in hæc verba orſus eſt: De venerabili ſtudio, & diis maxime accepto, optime Oneſicrates, verba nos facere iuſſiſti. Probo itaq; Lyſiæ præceptoris cũ doctrinam, tum memoriam, quam oſtendit recenſendis primis muſicæ inuentoribus, iiſq; qui has res conſcripſerunt. Id vnum monebo, eum tantum ſcripta ſecutum eſſe in iis oſtendendis. Nos autem non hominem aliquem accepimus repertorem muſicæ bonorum, ſed omnibus virtutibus ornatum deum Apollinem. Non enim Marſyę, aut Olympi, aut Hyagnidis, vt putant quidam, inuentum tibia, neq; ſola cithara Apollinis eſt: ſed idẽ deus & citharæ & tibiæ cantum inuenit. Manifeſtum hoc eſt è choris & ſacrificiis quę tibiis interim canentes deo adferebant: quod & alii, & *Alcæus* in quodam hymno narrat.

A θαυμάσαντα καὶ ἀποδεξάμενον ἐν τούτῳ, ποιεῖν ἐπὶ τοῦ Δωρίου τόνου. οὔτε γὰρ τῶν τοῦ διατόνου ἰδίων, οὔτε τῶν τοῦ χρώματος ἅπτεσθαι, ἀλλ᾽ οὐδὲ τῶν τῆς ἁρμονίας. εἶναι δ᾽ αὐτῷ τὰ πρῶτα τῶν ἐναρμονίων τοιαῦτα. τιθέασι γὰρ τούτων πρῶτον τὸν σπονδεῖον, ἐν ᾧ οὐδεμία τῶν διαιρέσεων τὸ ἴδιον ἐμφαίνει, εἰ μή τις εἰς τὸν συντονώτερον σπονδειασμὸν βλέπων αὐτὸ τοῦτο διάτονον εἶναι ἀπεικάσῃ. δῆλον δ᾽ ὅτι καὶ ψεῦδος καὶ ἐκμελὲς θήσει ὁ τοιοῦτο τιθείς. ψεῦδος μὲν, ὅτι διέσει ἔλαττόν ἐστι τόνου τοῦ περὶ τὸν ἡγεμόνα κειμένου· ἐκμελὲς δὲ, ὅτι καὶ εἴ τις ἐν τῇ τοῦ τονιαίου δυνάμει τιθείη τὸ τοῦ συντονωτέρου σπονδειασμοῦ ἴδιον, συμβαίνοι ἂν δύο ἑξῆς τίθεσθαι διάτονα, τὸ μὲν, ἀσύνθετον, τὸ δὲ, σύνθετον. τὸ γὰρ ἐν ταῖς μέσαις ἐναρμόνιον πυκνὸν, ᾧ νῦν χρῶνται, οὐ δοκεῖ τοῦ ποιητοῦ εἶναι. ῥᾴδιον δ᾽ ἐστὶ συνιδεῖν ἐάν τις ἀρχαϊκῶς τινος αὐλοῦντος ἀκούσῃ· ἀσύνθετον γὰρ βούλεται εἶναι καὶ τὸ ἐν ταῖς μέσαις ἡμιτόνιον. τὰ μὲν οὖν πρῶτα τῶν ἐναρμονίων, τοιαῦτα· ὕστερον δὲ τὸ ἡμιτόνιον διῃρέθη, ἔν τε τοῖς Λυδίοις καὶ ἐν τοῖς Φρυγίοις. φαίνεται δ᾽ Ὄλυμπος αὐξήσας μουσικὴν, τῷ ἀγένητόν τι καὶ ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν εἰσαγαγεῖν, καὶ ἀρχηγὸς γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς C καὶ καλῆς μουσικῆς. ἔστι δέ τις καὶ περὶ τῶν ῥυθμῶν λόγος. γένη γάρ τινα καὶ εἴδη ῥυθμῶν προσεξευρέθη, ἀλλὰ μὴν καὶ μελοποιιῶν τε καὶ ῥυθμοποιιῶν. προτέρα μὲν γὰρ ἡ Τερπάνδρου καινοτομία καλόν τινα τρόπον εἰς τὴν μουσικὴν εἰσήγαγεν. Πολύμνηστος δὲ μετὰ τὸν Τερπάνδρειον τρόπον καὶ ᾧ ἐχρήσατο, καὶ αὐτὸς μέντοι ἐχόμενος τοῦ καλοῦ τύπου, ὡσαύτως δὲ καὶ Θαλήτας καὶ Σακάδας. καὶ γὰρ οὗτοι κατά γε τὰς ῥυθμοποιίας ἱκανοὶ, οὐκ ἐκβαίνοντες μέντοι τοῦ καλοῦ τύπου. ἔστι δέ τις Ἀλκμανικὴ καινοτομία Στησιχόρειος, καὶ αὐταὶ οὐκ ἀφεστῶσαι τοῦ καλοῦ. Κρέ-D ξος δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Φιλόξενος, καὶ οἱ κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἡλικίαν γεγονότες ποιηταὶ, φορτικώτεροι καὶ φιλόκαινοι γεγόνασι, τὸν φιλάνθρωπον καὶ θεματικὸν νῦν ὀνομαζόμενον διώξαντες. τὴν γὰρ ὀλιγοχορείαν καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ σεμνότητα τῆς μουσικῆς, παντελῶς ἀρχαϊκὴν εἶναι συμβέβηκεν. εἰρηκὼς κατὰ δύναμιν περί τε τῆς πρώτης μουσικῆς, καὶ τῶν πρώτων εὑρόντων αὐτὴν, καὶ ὑπὸ τίνων κατὰ χρόνους ταῖς προσεξευρέσεσιν ηὔξηται, καταπαύσω τὸν λόγον, καὶ παραδώσω τῷ ἑταίρῳ Σωτηρίχῳ, ἐσπουδακότι οὐ μόνον περὶ μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν E ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν. ἡμεῖς γὰρ μᾶλλον χειρουργικῷ μέρει τῆς μουσικῆς ἐγγεγυμνάσμεθα. ὁ μὲν Λυσίας ταῦτ᾽ εἰπὼν κατέπαυσε τὸν λόγον· Σωτήριχος δὲ μετὰ τοῦτον ὧδέ πως ἔφη, Ὑπὲρ σεμνοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ θεοῖς μάλιστα ἀρέσκοντος, ὦ γαθὲ Ὀνησίκρατες, τοὺς λόγους ἡμᾶς προετρέψω ποιήσασθαι. ἀποδέχομαι μὲν οὖν τῆς συνέσεως τὸν διδάσκαλον Λυσίαν· ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς μνήμης ἣν ἐπεδείξατο περί τε τοὺς εὑρετὰς τῆς πρώτης μουσικῆς, καὶ περὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα συγγεγραφότας. ὑπομνήσω δ᾽ οὖν, ὅτι τοῖς ἀναγεγραμμένοις μόνοις κατακολουθήσας πε-F ποίηται τὴν δεῖξιν. ἡμεῖς δ᾽ οὐκ ἄνθρωπόν τινα παρελάβομεν εὑρετὴν τῶν τῆς μουσικῆς ἀγαθῶν, ἀλλὰ τὸν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένον θεὸν, Ἀπόλλωνα. οὔτε γὰρ Μαρσύου, ἢ Ὀλύμπου, ἢ Ὑάγνιδος, (ὥς τινες οἴονται) εὕρημα ὁ αὐλός. οὐ μόνη δὲ κιθάρα Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ καὶ αὐλητικῆς καὶ κιθαριστικῆς εὑρετὴς ὁ θεός. δῆλον δὲ ἐκ τῶν χορῶν καὶ τῶν θυσιῶν ἃς προσῆγον μετὰ αὐλῶν τῷ θεῷ, καθάπερ ἄλλοι τε καὶ Ἀλκαῖος ἔν τινι τῶν ὕμνων ἱστορεῖ.

καὶ ἡ ἐν Δήλῳ δὲ τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ ἀφίδρυσις ἔχει ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τόξον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Χάριτας, τῶν τῆς μουσικῆς ὀργάνων ἑκάστην τι ἔχουσαν· ἡ μὲν γὰρ λύραν κρατεῖ, ἡ δὲ αὐλούς, ἡ δ' ἐν μέσῳ προσκειμένην ἔχει τῷ στόματι σύριγγα. ὅτι δ' οὗτος οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, Ἀντικλῆς καὶ Ἴστρος ἐν ταῖς ἐπιφανείαις περὶ τούτων ἀφηγήσαντο. οὕτω δὲ παλαιόν ἐστι τὸ ἀφίδρυμα τοῦτο, ὥστε τοὺς ἐργασαμένους αὐτό, τῶν καθ' Ἡρακλέα μερόπων φασὶν εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ κατακομίζοντι παιδὶ τὴν Τεμπικὴν δάφνην εἰς Δελφοὺς παρομαρτεῖ αὐλητής. καὶ τὰ ἐξ Ὑπερβορέων δὲ ἱερὰ μετὰ αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ κιθάρας εἰς τὴν Δῆλόν φασι τὸ παλαιὸν στέλλεσθαι. ἄλλοι δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεόν φασιν αὐλῆσαι, καθάπερ ἱστορεῖ ὁ ἄριστος μελῶν ποιητὴς Ἀλκμάν. ἡ δὲ Κόριννα καὶ διδαχθῆναί φησι τὸν Ἀπόλλω ὑπ' Ἀθηνᾶς αὐλεῖν. σεμνὴ οὖν κατὰ πάντα ἡ μουσική, θεῶν εὕρημα οὖσα. ἐχρήσαντο δ' αὐτῇ οἱ παλαιοὶ κατὰ τὴν ἀξίαν ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι πᾶσιν. οἱ δὲ νῦν τὰ σεμνὰ αὐτῆς παραιτησάμενοι, ἀντὶ τῆς ἀνδρώδους ἐκείνης καὶ θεσπεσίας, καὶ θεοῖς φίλης, κατεαγυῖαν καὶ κωτίλην εἰς τὰ θέατρα εἰσάγουσι. τοιγάρτοι Πλάτων ἐν τῷ τρίτῳ τῆς πολιτείας δυσχεραίνει τῇ τοιαύτῃ μουσικῇ. τὴν γοῦν Λύδιον ἁρμονίαν παραιτεῖται, ἐπειδὴ ὀξεῖα καὶ ἐπιτήδειος πρὸς θρῆνον· ἣ καὶ τὴν πρώτην σύστασιν αὐτῆς φασι θρηνώδη τινὰ γενέσθαι. Ὄλυμπον γὰρ πρῶτον Ἀριστόξενος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ μουσικῆς ἐπὶ τῷ Πύθωνι φησὶν ἐπικήδειον αὐλῆσαι λυδιστί. εἰσὶ δ' οἳ Μελανιππίδην τούτου τοῦ μέλους ἄρξασθαί φασι. Πίνδαρος δ' ἐν παιᾶσιν ἐπὶ τοῖς Νιόβης γάμοις φησὶ Λύδιον ἁρμονίαν πρῶτον διδαχθῆναι. ἄλλοι δὲ Τόρηβον πρῶτον τῇ ἁρμονίᾳ χρήσασθαι, καθάπερ Διονύσιος ὁ Ἴαμβος ἱστορεῖ. καὶ ἡ μιξολύδιος δὲ παθητική τίς ἐστι, τραγῳδίαις ἁρμόζουσα. Ἀριστόξενος δέ φησι Σαπφὼ πρώτην εὕρασθαι τὴν μιξολυδιστί, παρ' ἧς τοὺς τραγῳδοποιοὺς μαθεῖν. λαβόντας γοῦν αὐτοὺς συζεῦξαι τῇ δωριστί. ἐπεὶ ἡ μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀξιωματικὸν ἀποδίδωσιν, ἡ δὲ τὸ παθητικόν. μέμικται δὲ διὰ τούτων τραγῳδία. ἐν δὲ τοῖς ἱστορικοῖς τοῖς ἁρμονικοῖς Πυθοκλείδην φασὶ τὸν αὐλητὴν εὑρετὴν αὐτῆς γεγονέναι. Λῦσις δὲ Λαμπροκλέα τὸν Ἀθηναῖον, συνιδόντα ὅτι οὐκ ἐνταῦθα ἔχει τὴν διάζευξιν ὅπου σχεδὸν ἅπαντες ᾤοντο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ὀξύ, τοιοῦτον αὐτῆς ἀπεργάσασθαι τὸ σχῆμα οἷον τὸ ἀπὸ παραμέσης ἐπὶ ὑπάτην ὑπατῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ἐπανειμένην λυδιστί, εἴπερ ἐναντία τῇ μιξολυδιστί, παραπλησίαν οὖσαν τῇ Ἰάδι, ὑπὸ Δάμωνος εὑρῆσθαί φασι τοῦ Ἀθηναίου. τούτων δὴ τῶν ἁρμονιῶν, τῆς μὲν θρηνῳδικῆς τινος οὔσης, τῆς δ' ἐκλελυμένης, εἰκότως ὁ Πλάτων παραιτησάμενος αὐτάς, τὴν δωριστὶ ὡς πολεμικοῖς ἀνδράσι καὶ σώφροσιν ἁρμόζουσαν εἵλετο· οὐ μὰ Δία ἀγνοήσας (ὡς Ἀριστόξενός φησιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν μουσικῶν) ὅτι καὶ ἐν ἐκείναις τι χρήσιμον ἦν πρὸς πολιτείαν φυλακικήν. πάνυ γὰρ προσέσχε τῇ μουσικῇ ἐπιστήμῃ Πλάτων, ἀκουστὴς γενόμενος Δράκοντος τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλου τοῦ Ἀκραγαντίνου. ἀλλ' ἐπεὶ (ὡς προείπομεν) πολὺ τὸ σεμνόν ἐστιν ἐν τῇ δωριστί, ταύτην προετίμησεν. οὐκ ἠγνόει δὲ ὅτι πολλὰ Δώρια παρθένεια ἄλλα Ἀλκμᾶνι καὶ Πινδάρῳ, καὶ Σιμωνίδῃ, καὶ Βακχυλίδῃ πεποίηται· ἀλλὰ μὴν καὶ ἔτι προσόδια καὶ παιᾶνες, καὶ μέντοι ὅτι δὲ τραγικοὶ οἶκτοί ποτε ἐπὶ τοῦ Δωρίου τρόπου ἐμελῳδήθησαν, καί τινα ἐρωτικά.

A Sed & ſimulacrum Apollinis in Delo poſitum in
dextra manu arcum, læua Gratias habet, quarum
quævis aliquod muſicum inſtrumentum tenet: lyram vna, alia tibias, media fiſtulam ori admotam.
Neque meus eſt hic ſermo: ſed Anticles & Iſter in
Illuſtrationibus ſuis hæc retulerunt. & ſimulacrum
illud ita antiquum eſt, vt dicatur à Meropibus factum, qui Herculis ætate vixerunt. Sed & puerum,
qui Tempicam laurum Delphos defert, comitatur
tibicen. Quin & Hyperboreorum ſacra adhibitis
tibiis, citharis, & fiſtulis in Delum miſſa ferunt antiquitus. Sunt qui ipſum deum tibia ceciniſſe autu-
B ment: vt narrat optimus cantilenarum conditor
Alcman. Corinna è Minerua didiciſſe tibiis canere
Apollinem ait. Itaque veneranda prorſus eſt muſica, deorum inuentum cum ſit. Priſci porro ea vt dignum fuit vſi ſunt, vt & reliquis omnibus inſtitutis. Noſtra ætate maieſtate eius omiſſa, pro maſcula
illa & diuina confractam & garrulam in theatra inducunt muſicam, quam Plato III De rep. libro vituperat: Lydiam quidem harmoniam repudians, vt
accommodatam lamentis: vnde & primam eius inſtitutionem lugubrem fuiſſe dicunt. Nam Ariſtoxenus ſcribit in primo De muſica libro, Olympum
C de morte Pythonis lugubre carmen tibiis ceciniſſe, Lydio modo. Sunt qui Melanippidem autorem
eius cantilenæ faciunt. Pindarus in Pæanibus primum de Niobes nuptiis Lydiam harmoniam vſurpatam ait. Alij Torebum principem ea vſum dicunt: de quibus eſt Dionyſius Iambus. Mixolydia
quoque animum percellens, tragœdiis eſt apta.
Hanc Ariſtoxenus ſcribit primum à Sapphone inuentam: ab ea didiciſſe tragœdos, qui cum Dorica
coniunxerint. cum hæc maieſtatem conciliet, illa
mentem perturbet: quibus rebus commixta eſt tragœdia. In hiſtoria muſica legitur eam à Pythoclida
D excogitatam tibicine. Lyſis perhibet, Lamproclem Athenienſem, cum is animaduertiſſet non
ibi eſſe diazeuxin, (quod nos deiunctionis verbo volumus intelligi) vbi fere omnes eſſe putauerunt, ſed verſus acutam vocem: talem eius inſtituiſſe modum, qualis eſt à parameſa ad hypaten
hypaton. (id eſt, à mediæ chordæ proxima, ad ſummarum ſummam.) Quinetiam remiſſam illam
Lydiam harmoniam, ſiue Mixolydiam, adſimilem
Ioniæ, inuentam autumant à Damone Athenienſi.
Has harmonias, cum altera earum ſit ad lamentandum parata, altera diſſoluta, recte Plato reiecit, ac
Doricam, vt bellicoſis temperantibuſque conue-
E nientem viris delegit. Neque is me hercle id fecit ignorans (quod ei impingit crimen Ariſtoxenus in ſecundo muſicarum rerum libro) etiam in
iſtis aliquid eſſe quod parti reipublicæ, cui cuſtodiendi incumbit munus, proſit. Studioſiſſimus
enim muſices fuit Plato: vt qui Draconem audiuiſſet Athenienſem, & Metellum Agrigentinum. Sed
quia, vt monui, magnam in Doria maieſtatem eſſe
intellexit: eam harmoniam prætulit. non neſcius
interim multa Dorice Parthenea ſeu virginalia ab
Alcmane, Pindaro, Simonide, & Bacchylide facta.
quinetiam proſodia, (quæ apparet fuiſſe carmina,
F qualia ſupplicationibus deorum accinerentur) pæanes, adde etiam deplorationes tragicas, & amatoria quædā carmina, Doricæ harmoniæ eſſe incluſa.

Sed ei ſufficiebant quæ in Martem Mineruamque cantarentur, & ad libationes ſpondæa dicta. ſatis enim ea valebant ad animum viri honeſti confirmandum. Idem Lydiæ & Ioniæ harmoniæ vſum non ignorauit: ſciens iſta modulatione tragœdiam vti. Sed & veteres omnes nullius imperiti harmoniæ, tamen vſi quibuſdam modo ſunt. Neque enim ignoratio tantas anguſtias & paucitatem chordarum peperit apud illos: neque inſcitia factum eſt, quòd Terpander, Olympus, horumque ſectatores multitudinem & varietatem neruorum ſuſtulerunt. Atque hoc arguunt Olympi, Terpandri, & aliorum qui modum eundem tenuerunt carmina omnium, quæ cum tribus ſint contenta fidibus ac ſimplicia, præſtant omnibus variis & multas chordas requirentibus: ita quidem, vt Olympi modum exprimere nemo poſſit, inferioreſque eo omnes ſint, vbi ſe ad multiplicem & multis chordis opus habentem modulationem contulerũt. Quod autem priſci in modo qui ſpondeis aptus eſt non ignorauerint tertiæ chordæ vſum: ſatis demonſtrat eius in pulſatione (Kruſin Græci dicunt) vſurpatio. non enim ea cum parhypata (quæ eſt proxima ſummæ chorda) conſonante vſi fuiſſent, ſi vſum ignorauiſſent. ſed manifeſtum eſt, quòd elegantia quæ ſpondæaco modo conciliatur per tertiam, ſenſum eis præbuit transferendi carmen ad parhypaten. Eadem eſt etiam de neta ratio. Nam & hac in pulſatione vſi ſunt, & ad paranetam ſeu imæ proximam diſſonantium, & ad mediam conſonantium. Sed ratione cantilenæ non viſa eſt illis conuenire ſpondæaco modo. Neque his tantum, ſed & ſymmena neta, hoc eſt adiunctarum chordarum vltima ſic vniuerſi ſunt vſi. Nam ſecundum pulſationem ipſam diſſonabant ad paranetam & parameſam, & lichanum. ſed in cantilena vtenti pudorem incuſſiſſet, quia contra morem ibi vſurpata eſſet. Ex Phrygiis etiam conſtare, quod non ignorauerit Olympi & qui eum ſecuti ſunt. Vſi ſunt enim iis non tantum in pulſatione, ſed & in cantilenis de matre deorum & quibuſdam Phrygiis. De hypatis etiam ſeu ſummis neruis conſtat, non ignoratione factum eſſe quòd eo quatrichordo non vſi ſunt in Dorio: cum in aliis tonis vſi, vtique cognitum habuerint. Sed vt morem ſeruarent, à Dorio tono id abſtinuerunt, pulcritudinem eius venerantes. Tale eſt etiam in tragœdia quippiam. Non chromatico genere & rythmo nuſquam ne hodie quidem tragœdia vtitur. cithara autem quæ tragœdiam ætate multis ſeculis anteit, ab initio vſa eſt. Chroma autem quam harmoniam eſſe antiquius, in promtu eſt. eſt enim nimirum ætas definienda ſecundum humanæ naturæ occurſum & vſum. Nam quod ad ipſorum generum attinet naturam, nõ eſt aliud alio antiquius. Si quis ergo Æſchylum aut Phrynichum diceret ob ignorantiam abſtinuiſſe chromate, non abſurde diceret? Idem enim etiam Pancraten diceret ignorauiſſe chromaticum genus: nam & is plerunque id vitauit, etſi in quibuſdam eſt vſus. abſtinuit itaque non ignoratione, ſed conſilio ductus: ſectabatur enim, vt ipſe aiebat, Pindaricum ac Simonideum modum, & omnino eum qui nunc antiquus appellatur. Eadẽ de Tyrtæo Mantinenſe, & Andrea Corinthio, Thraſyllo Phliaſio, multiſque aliis valet ratio: quos omnes ſcimus conſulto abſtinuiſſe chromate, mutatione, fidium multitudine, aliaque

A ἐξήρκει δ' αὐτῷ τὰ εἰς τὸν Ἄρην καὶ Ἀθηνᾶν, καὶ τὰ σπονδεῖα. ἐπιρρῶσαι γὰρ ταῦτα ἱκανὰ ἀνδρὸς σώφρονος ψυχήν. καὶ περὶ τῆς Λυδίου δ' οὐκ ἠγνόει, καὶ περὶ τῆς Ἰάδος· ἠπίστατο γὰρ ὅτι ἡ τραγῳδία ταύτῃ τῇ μελοποιίᾳ κέχρηται. καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ πάντες οὐκ ἀπείρως ἔχοντες πασῶν τῶν ἁρμονιῶν, ἐνίαις ἐχρήσαντο. οὐ γὰρ ἡ ἄγνοια τῆς τοιαύτης στενοχωρίας καὶ ὀλιγοχορδίας αὐτοῖς αἰτία γεγένηται, οὐδὲ δι' ἄγνοιαν οἱ περὶ Ὄλυμπον καὶ Τέρπανδρον, καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες τῇ τούτων προαιρέσει, περιεῖλον τὴν πολυχορδίαν τε καὶ ποικιλίαν. μαρτυρεῖ γοῦν τὰ Ὀλύμπου τε καὶ Τερπάνδρου B ποιήματα, καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων πάντων. τρίχορδα γὰρ ὄντα καὶ ἁπλᾶ διαφέρει τῶν ποικίλων καὶ πολυχόρδων, ὡς μηδένα δύνασθαι μιμήσασθαι τὸν Ὀλύμπου τρόπον· ὑστερίζειν δὲ τούτοις ἐν τῷ πολυχόρδῳ τε καὶ πολυτρόπῳ καταγινομένους. ὅτι δὲ οἱ παλαιοὶ οὐ δι' ἄγνοιαν ἀπείχοντο τῆς τρίτης ἐν τῷ σπονδειάζοντι τρόπῳ, φανερὸν ποιεῖ ἡ ἐν τῇ κρούσει γινομένη χρῆσις. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτῇ πρὸς τὴν παρυπάτην κεχρῆσθαι συμφώνως, μὴ γνωρίζοντας τὴν χρῆσιν. ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ τοῦ κάλλους ἦθος ὃ γίνεται ἐν τῷ σπονδειακῷ τρόπῳ διὰ τὴν τῆς τρίτης ἐξαίρεσιν, τοῦτ' C ἦν τὸ τὴν αἴσθησιν αὐτῶν ἐπάγον ἐπὶ τὸ διαβιβάζειν τὸ μέλος ἐπὶ τὴν παρανήτην. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς νήτης. καὶ γὰρ ταύτῃ πρὸς μὲν τὴν κροῦσιν ἐχρῶντο, καὶ πρὸς παρανήτην διαφώνων καὶ πρὸς μέσην συμφώνων· κατὰ δὲ τὸ μέλος οὐκ ἐφαίνετο αὐτοῖς οἰκεία εἶναι τῷ σπονδειακῷ τρόπῳ. οὐ μόνον δὲ τούτοις, ἀλλὰ καὶ τῇ συνημμένου νήτῃ οὕτω κέχρηνται πάντες. κατὰ μὲν γὰρ τὴν κροῦσιν αὐτὴν διεφώνουν πρός τε παρανήτην, καὶ πρὸς παραμέσην, καὶ πρὸς λιχανόν· κατὰ δὲ τὸ μέλος, κἂν αἰσχυνθῆναι τῷ χρησαμένῳ, ἐπὶ τῷ γινομένῳ δι' αὐτὴν ἤθει. δῆλον δ' εἶναι καὶ D ἐκ τῶν Φρυγίων, ὅτι οὐκ ἠγνόει τοῦ Ὀλύμπου τε καὶ τῶν ἀκολουθησάντων ἐκείνῳ. ἐχρῶντο γὰρ αὐτῇ οὐ μόνον κατὰ τὴν κροῦσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ μέλος ἐν τοῖς μητρῴοις καὶ ἔν τισι τῶν Φρυγίων. δῆλον δὲ καὶ τῶν περὶ ὑπατῶν, ὅτι οὐ δι' ἄγνοιαν ἀπείχοντο ἐν τοῖς δωρίοις τοῦ τετραχόρδου τούτου. αὐτίκα ἐπὶ τῶν λοιπῶν τόνων ἐχρῶντο, δηλονότι εἰδότες· διὰ δὲ τὴν τοῦ ἤθους φυλακὴν ἀφῄρουν ἐπὶ τοῦ Δωρίου τόνου, τιμῶντες τὸ καλὸν αὐτοῦ. οἷόν τι καὶ ἐπὶ τῶν τῆς τραγῳδίας ποιητῶν· τῷ γὰρ χρωματικῷ γένει καὶ τῷ ῥυθμῷ τραγῳδία μὲν οὐδέπω καὶ τήμερον κέχρηται· κιθάρα δὲ πολλαῖς E γενεαῖς πρεσβυτέρα τραγῳδίας οὖσα, ἐξ ἀρχῆς ἐχρήσατο. τὸ δὲ χρῶμα ὅτι πρεσβύτερόν ἐστι τῆς ἁρμονίας, σαφές. δεῖ γὰρ δηλονότι κατὰ τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔντευξιν καὶ χρῆσιν τὸ πρεσβύτερον λέγειν. κατὰ γὰρ αὐτὴν τὴν τῶν γενῶν φύσιν οὐκ ἔστιν ἕτερον ἑτέρου πρεσβύτερον. εἰ οὖν τις Αἰσχύλον ἢ Φρύνιχον φαίη δι' ἄγνοιαν ἀπεσχῆσθαι τοῦ χρώματος, ἆρά γε οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη; ὁ γὰρ αὐτὸς καὶ Παγκράτην ἂν εἴποι ἀγνοεῖν τὸ χρωματικὸν γένος. ἀπείχετο γὰρ καὶ οὗτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τούτου, ἐχρήσατο δ' ἔν τισιν. οὐ δι' ἄγνοιαν οὖν δηλονότι, ἀλλὰ διὰ τὴν προαίρεσιν ἀπείχετο. ἐζήλου γοῦν F (ὡς αὐτὸς ἔφη) τὸν Πινδάρειόν τε καὶ Σιμωνίδειον τρόπον, καὶ καθόλου τὸν ἀρχαῖον καλούμενον ὑπὸ τῶν νῦν. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ Τυρταίου τε τοῦ Μαντινέως, καὶ Ἀνδρέα τοῦ Κορινθίου, καὶ Θρασύλλου τοῦ Φλιασίου, καὶ ἑτέρων πολλῶν, οὓς πάντας ἴσμεν διὰ προαίρεσιν ἀπεσχημένους χρώματός τε καὶ μεταβολῆς καὶ πολυχορδίας καὶ ἄλλων

πολλῶν ἐν μέσῳ ὄντων ῥυθμῶν τε καὶ ἁρμονιῶν καὶ λέξεων καὶ μελοποιίας καὶ ἑρμηνείας. αὐτίκα Τηλεφάνης ὁ Μεγαρικὸς οὕτως ἐπολέμησε ταῖς σύριγξιν, ὥστε τοὺς αὐλοποιοὺς οὐδ᾽ ἐπιθεῖναι πώποτε εἴασεν ἐπὶ τοὺς αὐλούς, ἀλλὰ καὶ τοῦ Πυθικοῦ ἀγῶνος μάλιστα διὰ ταῦτ᾽ ἀπέστη. καθόλου δ᾽ εἴ τις τῷ μὴ χρῆσθαι τεκμαιρόμενος, καταγνώσεται τῶν μὴ χρωμένων ἄγνοιαν, πολλῶν ἄν τι φθάνοι καὶ τῶν νῦν καταγινώσκων· οἷον, τῶν μὲν Δωριωνίων τοῦ Ἀντιγενιδείου τρόπου καταφρονούντων, ἐπειδήπερ οὐ χρῶνται αὐτῷ· τῶν δ᾽ Ἀντιγενιδείων τοῦ Δωριωνίου διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τῶν δὲ κιθαρῳδῶν τοῦ Τιμοθείου τρόπου. σχεδὸν γὰρ ἀποπεφοιτήκασιν εἴς τε τὰ καττύματα, καὶ εἰς τὰ Πολυείδου ποιήματα. πάλιν δ᾽ αὖ εἴ τις καὶ περὶ τῆς ποικιλίας ὀρθῶς τε καὶ ἐμπείρως ἐπισκοποίη, τὰ τότε καὶ τὰ νῦν συγκρίνων, εὕροι ἂν ἐν χρήσει οὖσαν καὶ τότε τὴν ποικιλίαν. τῇ γὰρ περὶ τὰς ῥυθμοποιίας ποικιλίᾳ οὔσῃ ποικιλωτέρᾳ ἐχρήσαντο οἱ παλαιοί. ἐτίμων γοῦν τὴν ῥυθμικὴν ποικιλίαν, καὶ τὰ περὶ τὰς κρουσματικὰς δὲ διαλέκτους τότε ποικιλώτερα ἦν. οἱ μὲν γὰρ νῦν, φιλομαθεῖς, οἱ δὲ τότε, φιλόρρυθμοι. δῆλον οὖν ὅτι οἱ παλαιοὶ οὐ δι᾽ ἄγνοιαν, ἀλλὰ διὰ προαίρεσιν, ἀπείχοντο τῶν κεκλασμένων μελῶν. καὶ τί θαυμαστόν; πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀγνοεῖται μὲν ὑπὸ τῶν χρωμένων, ἀπηλλοτρίωται δὲ αὐτῶν, τῆς χρείας ἀφαιρεθείσης, διὰ τὸ εἰς ἔνια ἀπρεπὲς δεδειγμένον. ὅτι δὲ ὁ Πλάτων οὔτε ἀγνοίᾳ, οὔτε ἀπειρίᾳ τὰ ἄλλα παρῃτήσατο, ἀλλ᾽ ὡς οὐ πρέποντα τοιαύτῃ πολιτείᾳ, δείξομεν ἑξῆς, ὅτι ἔμπειρος ἁρμονίας ἦν. ἐν γοῦν τῇ ψυχογονίᾳ τῇ ἐν τῷ Τιμαίῳ τήν τε περὶ τὰ μαθήματα καὶ μουσικὴν σπουδὴν ἐπεδείξατο ὧδέ πως, Καὶ μετὰ ταῦτα συνεπλήρου τά τε διπλάσια καὶ τὰ τριπλάσια διαστήματα, μοίρας τε ἐκεῖθεν ἀποτέμνων, καὶ τιθεὶς εἰς τὸ μεταξὺ τούτων· ὥστε ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο εἶναι μεσότητας. ἁρμονικῆς γὰρ ἦν ἐμπειρίας τοῦτο τὸ προοίμιον, ὡς αὐτίκα δείξομεν. τρεῖς εἰσι μεσότητες αἱ πρῶται, ἀφ᾽ ὧν λαμβάνεται πᾶσα μεσότης, ἀριθμητική, ἁρμονική, γεωμετρουμένη· τούτων ἡ μὲν ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται, ἡ δὲ ἴσῳ λόγῳ, ἡ δὲ οὔτε λόγῳ, οὔτε ἀριθμῷ. ὁ τοίνυν Πλάτων τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν τῶν τεσσάρων στοιχείων, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πρὸς ἄλληλα ἐξ ἀνομοίων συμφωνίας δεῖξαι ἁρμονικῶς βουληθείς, ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο μεσότητας ψυχικὰς ἀπέφηνε κατὰ τὸν μουσικὸν λόγον. τῆς γὰρ διὰ πασῶν ἐν μουσικῇ συμφωνίας δύο διαστήματα μέσα εἶναι συμβέβηκεν, ὧν τὴν ἀναλογίαν δείξομεν. ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται. ποιήσει δ᾽ εἰκόνος χάριν τὸν διπλάσιον λόγον κατ᾽ ἀριθμὸν τὰ ἓξ καὶ τὰ δώδεκα· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ἀπὸ ὑπάτης μέσων ἐπὶ νήτην διεζευγμένων. ὄντων οὖν τῶν ἓξ καὶ δώδεκα ἄκρων, ἔχει ἡ μὲν ὑπάτη μέσων, τὸν τῶν ἓξ ἀριθμόν, ἡ δὲ νήτη διεζευγμένων, τὸν τῶν δώδεκα. λαβεῖν δὴ λοιπὸν χρὴ πρὸς τούτοις ἀριθμοὺς τοὺς μεταξὺ πίπτοντας, ὧν οἱ ἄκροι, ὁ μὲν, ἐπίτριτος, ὁ δέ, ἡμιόλιος φανήσεται. εἰσὶ δὲ ὁ τῶν ὀκτὼ καὶ τῶν ἐννέα. τῶν γὰρ ἓξ τὰ μὲν ὀκτώ, ἐπίτριτα, τὰ δὲ ἐννέα, ἡμιόλια. ὃ μὲν ἓν ἄκρον, τοιοῦτο, τὸ δ᾽ ἄλλο τὸ τῶν δώδεκα, τῶν μὲν ἐννέα ἐπίτριτα, τῶν δ᾽ ὀκτὼ ἡμιόλια.

A multa in medio ſita rythmorum, harmoniarum, vocabulorum, modulationum, interpretationum genera. Statim enim occurrit Telephanes Megarenſis, qui ita infenſus fuit fiſtulis, vt tibiarum opifices nunquam ſit eas paſſus imponere tibiis. quin & Pythico certamine hac maxime de cauſa abſtitit. In vniuerſum autem ſi quis ex eo, quòd vſum aliquis rei omiſerit, colligendum putet eam ipſi rem ignotam fuiſſe: multi reſtant ei etiamnum inſcitiæ damnandi. vt Dorionij, qui Antigenideum modum ſpernunt, ſiquidem eo non vtuntur: & rurſum Antigenidei, qui eadem de cauſa Dorionium: & citharœdi, qui Timothei modum vitant.
B fere enim abiuerunt in quiſquilias, & ad Polyidi poemata. Iam ſi quis recte & perite conſideret varietatem, & priſca cum noſtris comparet, olim quoque varietatem in vſu fuiſſe inueniet. Nam varietate in rythmis faciendis, quæ magis varia eſſet, vſi ſunt veteres. vt qui rythmicam varietatem in honore haberent. Sed & pulſationum elocutiones tunc fuerunt magis varię. nam noſtri diſcendi ſunt ſtudioſi, priſci rythmorum amatores erant. Conſtat ergo, non ob ignorationem, ſed conſilio veteres fractis cantilenis abſtinuiſſe. Neque hoc mirum eſt: cum multa alia vitæ
C inſtituta non ignorentur ab iis, qui ea non vſurpant: vſuq́; demto ea ab ipſis abalienantur, quod in quibuſdam aliquid indecorum animaduerſum fuit. Sed Platoni neque ignorantiam neque imperitiam in cauſa fuiſſe vt quædam reiiceret: verum id eum feciſſe, quia indecora reipubl. iudicaret ea eſſe: iam nunc oſtendemus, eumque harmonicæ rei gnarum fuiſſe docebimus. Is ergo in ortu ſeu procreatione animæ ea, quam Timæo inſeruit, ſuam in rebus mathematicis ac muſicis diligentiā fecit teſtatam. Hæc enim ſunt eius verba. Et ſecundum hæc impleuit cum dupla tum tripla interualla: portioneſque inde abſcidit, & in medio eorum collocauit, vt in quouis
D interuallo duo ſint media. Hoc exordium manaſſe ab harmonica peritia, mox oſtēdemus. Tres ſunt medietates (liceat enim ſic verbum verbo referre) vnde omnis mediocritas æſtimatur: Arithmetica, Harmonica, Geometrica. in prima æqualis eſt numerus quo ſe inuicem excedunt excedunturq; termini: in tertia eadem fit proportione: in media neq; proportione, neq; diſtantia eadem termini ſeſe cōſequuntur. Itaque Plato, cum animalem harmoniā quatuor elementorum, cauſamque ex diſſimilibus inter ſe conſonantia vellet harmonice demonſtrare: in vtroque interuallo duas animales medietates
E muſica ratione oſtendit. Nam conſonātia, quam in rebus muſicis diapaſon Græci, noſtri vulgo Octauam nominant, duo inter extremos terminos media recipit. quorum proportionem oſtendemus. Extrema conſonantiæ diapaſon duplam inter ſe rationem tenent: vtque hoc intelligere exemplo poſſis, numeris rem explicabimus. Ergo maior extremitas ad minorem ita ſe habet, vt XII ad VI. Hoc interuallum (id enim adhuc diaſtema dicendum putaui) ab ſumma mediarum (ea eſt hypate meſon) chorda porrigitur vſq; ad imam deiunctarum, hoc eſt netam diezeugmenon. Quærendi iam ſunt duo
F numeri in medium intercidētes, ad quos extremorum maior ad ſibi proximum ſeſquitertius, ad reliquum ſit ſeſquiplus ſiue ſeſquialter. ij numeri ſunt IIX & IX. Nam VI ſemel, eiuſq́; præterea triens in IIX cōtinētur: in IX ſemel cū ſemiſſe. Et alter extremorum, XII puta, IX pro dodrante, IIX pro beſſe habet,

Ergo his numeris inter VI & XII interiectis, cum diapaſon conſtet ex interuallis diateſſaron, (nos Quartam) ac diapente (nos Quintam vſurpamus) diſtantiis: liquet mediæ chordæ numerum IIX, ei proximæ ſeu parameſæ IX deberi. quo facto, erit ea ratio hypatæ ſeu ſummæ ad mediam, quæ parameſes erat ad imam ſeu neten adiunctarum ſiue connexarum. nam à parhypata mediarum erit diateſſaron ad mediam: à parameſa ad netam diezeugmenon, diapaſon. Eademque inuenitur numerorum proportio. eadem enim eſt VI ad IIX, quæ IX ad XII ratio. & vt VI ad IX ſunt affecta, ita IIX ad XII. Nam IIX ad VI ſeſquitertiam habent rationem, & XII ad IX. & rurſum ſeſquialteram, vt IX ad VI, ita XII ad IIX. Cæterum hæc ſufficient ad demonſtrandum, quanta fuerit in rebus mathematicis induſtria atque peritia verſatus Plato. Porro autem quod harmonia res ſit diuina, veneranda, magna: Ariſtoteles Platonis diſcipulus his verbis confirmauit. Enimvero harmonia res eſt cœleſtis, eiuſque natura diuina atque pulcra. Cum autem ſit facultate quatripartita, duas habet medietates, arithmeticam & harmonicam. apparetque partes eius, magnitudines, & eminentias numero & menſuræ æqualitate conſtare. Nam in duobus quatrichordis cantilenæ ſua modulatione concinnantur. Atque hæc ſunt verbis eius expreſſa. Corpus porro eius conſtare dixit ex partibus diſſimilibus, ſed quę inter ſe conſonent. Quin & medietates earum arithmetica proportione conſentire. Nam ima chorda ad ſummam proportione dupla coeunte, confici diapaſon conſonantiam. cum hypate VI, nete XII numero repræſentetur. Parameſe ſeſquialtera proportione hypatæ reſpondet, eique IX congruere, mediæ IIX diximus. At enim interualla muſices præcipua conſtare his rationibus certum eſt. diateſſaron ſeſquitertia, diapente ſeſquialtera, diapaſon dupla proportione. interim etiam conſeruari rationem ſeſquioctauam, qualis eſt IX ad IIX, & tonum exprimit. Iam id quoque, in harmonia æqualibus terminos excedi atque excedere, medietateſque mixtum ex arithmeticis & geometricis rationibus reſpectum inter ſe habere. Atque hoc ſic declarat Ariſtoteles. vt neta triente maior quàm meſe ſit: & eadem portione parameſe hypaten excedat. Itaque relatio quædam interuallorum ſiue diſcriminum confiat, cum termini æqualibus portionibus ſuperent atque ſuperentur: vtrobique ſeſquialtera & ſeſquitertia proportionibus rem gerentibus. Atque hæc eſt, quam harmonicam vocant auctionem, vel (vt hodie vſitatis vocibus ipſe vtar) progreſſionem. Nete autem à meſa, & parameſe ab hypata, arithmeticis interuallorum diſcriminibus diſtant. nam parameſe meſam ſeſquioctaua ratione excedit. rurſum nete ad hypatam dupla eſt, parameſa hypata ſemel eiuſque ſemiſſem valet: & meſa ad hypatam eſt ſeſquitertia. His ergo partibus atque numeris harmonia de Ariſtotelis ſententia componitur. Idem optime ex infiniti & finiti, paris & imparis, atque pariter imparis natura eandem conſtituit, eiuſque partes. Tota enim par eſt, cum conſtet quatuor terminis, partes ipſius, proportionibus continentur, quorum termini ſunt pares, impares, pariterimpares.

A τούτων οὖν τῶν ἀριθμῶν ὄντων μεταξὺ τοῦ ἓξ καὶ τῶν δώδεκα,
καὶ τοῦ διὰ πασῶν διαστήματος, ἐκ τοῦ διὰ τεττάρων καὶ τοῦ
διὰ πέντε συνεστῶτος, δῆλον ὅτι ἕξει ἡ μὲν μέση τὸν τῶν ὀκτὼ
ἀριθμόν, ἡ δὲ παραμέση τὸν τῶν ἐννέα. τούτου γενομένου ἕξει
ἡ ὑπάτη πρὸς μέσην ὡς παραμέση πρὸς νήτην διεζευγμένου.
ἀπὸ γὰρ παρυπάτης μέσων διὰ τεττάρων ἐπὶ μέσην, ἀπὸ δὲ
παραμέσης ἐπὶ νήτην διεζευγμένων διὰ πασῶν. ἡ αὐτὴ δὲ
ἀναλογία καὶ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν εὑρίσκεται. ὡς γὰρ ἔχει τὰ ἓξ
πρὸς τὰ ὀκτώ, οὕτω τὰ ἐννέα πρὸς τὰ δώδεκα· καὶ ὡς ἔχει τὰ
ἓξ πρὸς τὰ ἐννέα, οὕτω τὰ ὀκτὼ πρὸς τὰ δώδεκα. ἐπίτρι-
B τα γὰρ τὰ μὲν ὀκτὼ τῶν ἕξ, τὰ δὲ δώδεκα, τῶν ἐννέα. ἡμιόλια
δὲ τὰ μὲν ἐννέα, τῶν ἕξ· τὰ δὲ δώδεκα, τῶν ὀκτώ. ἀρκέσει τὰ
εἰρημένα εἰς τὸ ἐπιδεδειχέναι ἣν εἶχε περὶ τὰ μαθήματα
σπουδὴν καὶ ἐμπειρίαν Πλάτων. ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἁρμονία,
καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, Ἀριστοτέλης ὁ Πλάτωνος ταυτὶ λέγει,
Ἡ δὲ ἁρμονία ἐστὶν οὐρανία, τὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ κα-
λὴν καὶ δαιμονίαν. τετραμερὴς δὲ τῇ δυνάμει πεφυκυῖα,
δύο μεσότητας ἔχει, ἀριθμητικήν τε καὶ ἁρμονικήν. φαίνε-
ταί τε τὰ μέρη αὐτῆς, καὶ τὰ μεγέθη καὶ αἱ ὑπεροχαί, κατ᾽
ἀριθμὸν καὶ ἰσομετρίαν. ἐν γὰρ δυσὶ τετραχόρδοις ῥυθμίζε-
C ται τὰ μέλη. ταῦτα μὲν τὰ ῥητά. συνεστάναι δὲ αὐτῆς τὸ
σῶμα ἔλεγεν ἐκ μερῶν ἀνομοίων, συμφωνούντων μέντοι
πρὸς ἄλληλα. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς μεσότητας αὐτῆς κατὰ τὸν
ἀριθμητικὸν λόγον συμφωνεῖν. τὸν γὰρ νέατον, πρὸς τὸν ὕ-
πατον ἐκ διπλασίου λόγου ἡρμοσμένον, τὴν διὰ πασῶν
συμφωνίαν ἀποτελεῖν. ἔχει γὰρ (ὡς προείπομεν) τὸν νέατον,
δώδεκα μονάδων, τὸν δὲ ὕπατον, ἕξ. τὴν δὲ παραμέσην
συμφωνοῦσαν πρὸς ὑπάτην καθ᾽ ἡμιόλιον λόγον, ἐν-
νέα μονάδων. τῆς δὲ μέσης ὀκτὼ εἶναι μονάδας ἐλέγομεν·
συγκεῖσθαι δὲ διὰ τούτων τῆς μουσικῆς τὰ κυριώτατα δια-
D στήματα συμβαίνει, τό, τε διὰ τεσσάρων, (ὅ ἐστι κατὰ τὸν ἐπί-
τριτον λόγον) καὶ τὸ διὰ πέντε, ὅ ἐστι κατὰ τὸν ἡμιόλιον λό-
γον· καὶ τὸ διὰ πασῶν, ὅ ἐστι κατὰ τὸ διπλάσιον. ἀλλὰ γὰρ
καὶ τὸν ἐπόγδοον σώζεσθαι, ὅς ἐστι κατὰ τὸν τονιαῖον λόγον, ταῖς
αὐταῖς ὑπεροχαῖς ὑπερέχειν καὶ ὑπερέχεσθαι τῆς ἁρμο-
νίας τὰ μέρη ὑπὸ τῶν μερῶν, καὶ τὰς μεσότητας ὑπὸ τῶν
μεσοτήτων, κατά τε τὴν ἐν ἀριθμοῖς ὑπεροχήν, καὶ κατὰ
τὴν γεωμετρικὴν δύναμιν συμβαίνειν. ἀποφαίνει γοῦν αὐ-
τὰς Ἀριστοτέλης τὰς δυνάμεις ἐχούσας τοιαύτας, τὴν μὲν
νεάτην, τῆς μέσης τῷ τρίτῳ μέρει τῷ αὐτῆς ὑπερέχουσαν·
E τὴν δὲ ὑπάτην ὑπὸ τῆς παραμέσης ὑπερεχομένην ὁ-
μοίως. ὡς γίνεσθαι τὰς ὑπεροχὰς τῶν πρός τι· τοῖς γὰρ αὐ-
τοῖς μέρεσιν ὑπερέχουσι καὶ ὑπερέχονται. τοῖς γοῦν αὐτοῖς λό-
γοις ἄκροι τῆς μέσης καὶ παραμέσης ὑπερέχουσι καὶ ὑπερέ-
χονται ἐπιτρίτῳ καὶ ἡμιολίῳ. τοιαύτη δὴ ὑπεροχὴ ἐστὶν ἡ
ἁρμονική. ἡ δὲ τῆς νεάτης ὑπεροχὴ καὶ τῆς μέσης κατ᾽ ἀ-
ριθμητικὸν λόγον ἴσῳ μέρει τὰς ὑπεροχὰς ἐμφαίνουσιν· ὡ-
σαύτως καὶ ἡ παραμέση τῆς ὑπάτης. τῆς γὰρ μέσης ἡ παραμέση
κατὰ τὸν ἐπόγδοον λόγον ὑπερέχει. πάλιν ἡ νεάτη τῆς ὑπά-
της διπλασία ἐστίν, ἡ δὲ παραμέση τῆς ὑπάτης ἡμιόλιος,
F ἡ δὲ μέση ἐπίτριτος πρὸς ὑπάτην ἥρμοσται· καὶ τοῖς μὲν
μέρεσι καὶ τοῖς πλήθεσι καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην ἡ ἁρμο-
νία οὕτως ἔχουσα πέφυκε. συνέστηκε δὲ φυσικώτατα ἔκ τε
τῆς ἀπείρου καὶ περαινούσης καὶ ἐκ τῆς ἀρτιοπερίσσου φύσεως, καὶ αὐτὴ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πάντα. αὐτὴ μὲν
γὰρ ὅλη ἀρτία ἐστί, τετραμερὴς οὖσα τοῖς ὅροις· τὰ δὲ μέρη αὐτῆς, καὶ οἱ λόγοι, ἄρτιοι καὶ περισσοὶ καὶ ἀρτιοπέρισσοι.

τὴν μὲν γὰρ νεάτην ἔχει ἀρτίαν, ἐκ δώδεκα μονάδων, τὴν δὲ παραμέσην, περισσὴν ἐξ ἐννέα μονάδων· τὴν δὲ μέσην ἀρτίαν, ἐξ ὀκτὼ μονάδων. τὴν δὲ ὑπάτην, ἀρτιοπέρισσον, ἐξ μονάδων οὖσαν. οὕτω δὲ πεφυκυῖα αὐτή τε καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πρὸς ἄλληλα ταῖς ὑπεροχαῖς τε καὶ τοῖς λόγοις, ὅλη τε ὅλῃ καὶ τοῖς μέρεσι συμφωνεῖ. ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ αἰσθήσεις αἱ τοῖς σώμασιν ἐγγινόμεναι, διὰ τὴν ἁρμονίαν, αἱ μὲν οὐράνιαι θεῖαι οὖσαι, μετὰ θεοῦ τὴν αἴσθησιν παρεχόμεναι τοῖς ἀνθρώποις, ὄψις τε καὶ ἀκοή, μετὰ φωνῆς καὶ φωτὸς τὴν ἁρμονίαν ἐπιφαίνουσι, καὶ ἄλλαι δὲ αὐταῖς ἀκόλουθοι, ᾗ αἰσθήσεις καθ' ἁρμονίαν συνεστᾶσι. πάντα γὰρ καὶ αὗται ἐπιτελοῦσιν οὐκ ἄνευ ἁρμονίας, ἐλάττους μὲν ἐκείνων οὖσαι, οὐκ ἄπο δ' ἐκείνων. ἐκεῖναι γὰρ ἅμα θεοῦ παρουσίᾳ παραγινόμεναι τοῖς σώμασι κατὰ λογισμὸν, ἰσχυράν τε καὶ καλὴν φύσιν ἔχουσι. φανερὸν οὖν ἐκ τούτων ὅτι τοῖς παλαιοῖς τῶν Ἑλλήνων εἰκότως μάλιστα πάντων ἐμέλησε πεπαιδεῦσθαι μουσικήν. τὰς γὰρ τῶν νέων ψυχὰς ᾤοντο δεῖν διὰ μουσικῆς πλάττειν τε καὶ ῥυθμίζειν ἐπὶ τὸ εὔσχημον, χρησίμης δηλονότι τῆς μουσικῆς ὑπαρχούσης πρὸς πάντα καὶ πᾶσαν ἐσπουδασμένην πρᾶξιν, προηγουμένως δὲ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους, πρὸς οὓς οἱ μὲν αὐλοῖς ἐχρῶντο, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι, παρ' οἷς τὸ καλούμενον Καστόρειον ηὐλεῖτο μέλος, ὁπότε τοῖς πολεμίοις ἐν κόσμῳ προσῄεσαν μαχεσόμενοι· οἱ δὲ καὶ πρὸς λύραν ἐποιοῦντο τὴν πρόσοδον τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, καθάπερ ἱστοροῦνται μέχρι πολλοῦ χρήσασθαι τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς ἐπὶ τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους ἐξόδου Κρῆτες. οἱ δ' ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς σάλπιγξι διατελοῦσι χρώμενοι. Ἀργεῖοι δὲ πρὸς τὴν τῶν Σθενείων τῶν καλουμένων παρ' αὐτοῖς πάλην ἐχρῶντο τῷ αὐλῷ. τὸν δὲ ἀγῶνα τοῦτον ἐπὶ Δαναῷ μὲν τὴν ἀρχὴν τεθῆναί φασιν, ὕστερον δὲ ἀνατεθῆναι Διὶ Σθενίῳ. οὐ μὴν ἀλλὰ ἔτι καὶ νῦν τοῖς πεντάθλοις νενόμισται προσαυλεῖσθαι, οὐδὲν μὲν κεκριμένον, οὐδ' ἀρχαῖον οὐδ' οἷον ἐνομίζετο παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις, ὥσπερ τὸ ὑπὸ Ἱέρακος πεποιημένον πρὸς τὴν ἀγωνίαν ταύτην, ὃ ἐκαλεῖτο ἐνδρομή· ὅμως δὲ καὶ εἰ ἀσθενές τι καὶ οὐ κεκριμένον, ἀλλ' οὖν προσαυλεῖται. ἐπὶ μέντοι τῶν ἔτι ἀρχαιοτέρων οὐδὲ εἰδέναι φασὶ τοὺς Ἕλληνας τὴν θεατρικὴν μοῦσαν. ὅλην δὲ αὐτῆς τὴν ἐπιστήμην πρός τε θεῶν τιμὴν, καὶ τὴν τῶν νέων παίδευσιν παραλαμβάνεσθαι, μηδὲ τὸ παράπαν ἤδη θεάτρου παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις κατεσκευασμένου, ἀλλὰ ἔτι τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναστρεφομένης, ἐν οἷς τιμήν τε τοῦ θείου διὰ ταύτης ἐποιοῦντο, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαίνους. εἰκὸς δὲ εἶναι, ὅτι τὸ θέατρον ὕστερον καὶ τὸ θεωρεῖν πολὺ πρότερον ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἔλαβεν. ἐπὶ μέντοι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τοσοῦτον ἐπιδέδωκε τὸ τῆς διαφορᾶς εἶδος, ὥστε τοῦ μὲν παιδευτικοῦ τρόπου μηδεμίαν μνείαν μηδὲ ἀντίληψιν εἶναι, πάντας δὲ τοὺς μουσικῆς ἁπτομένους πρὸς τὴν θεατρικὴν προσκεχωρηκέναι μοῦσαν, εἴποι τις, Ὦ τᾶν. οὐδὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων προσεξεύρηται καὶ κεκαινοτόμηται; φημὶ καὶ αὐτὸς ὅτι προσεξεύρηται, ἀλλὰ μετὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ πρέποντος. οἱ γὰρ ἱστορήσαντες τὰ τοιαῦτα Τερπάνδρῳ μὲν τήν τε Δώριον νήτην προσετίθεσαν, οὐ χρησαμένων αὐτῇ τῶν ἔμπροσθεν κατὰ τὸ μέλος. καὶ τὸν μιξολύδιον δὲ τόνον ὅλον προσεξευρῆσθαι λέγεται, καὶ τὸν τῆς ὀρθίου μελῳδίας τρόπον τὸν κατὰ τοὺς ὀρθίους πρὸς τὸν ὄρθιον σημαντὸν τροχαῖον εἰ δὲ, καθάπερ Πίνδαρός φησι, καὶ τῶν σκολιῶν μελῶν Τέρπανδρος εὑρετὴς ἦν, ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀρχίλοχος τὴν τῶν τριμέτρων ῥυθμοποιίαν προσεξεῦρε, καὶ τὴν εἰς τοὺς οὐχ ὁμογενεῖς ῥυθμοὺς ἔντασιν,

καὶ τὴν

A Nete enim par eſt, quia XII numero exprimitur, parameſe impar, quia IX. meſa pariterpar, quia IIX. hypate pariter impar, quia VI. His ergo rationibus atque partibus conflata harmonia, ſibi toti, omnibuſque partibus conſonat. Sed & ſenſus, qui ob harmoniam corporibus innati ſunt: cœleſtes alij & diuini, cum deo ſenſum præbent hominibus viſus & auditus, cum voce & lumine harmoniam oſtendunt. & alij ſenſus horum comites, quatenus ſenſus ſunt, ſecundum harmoniam conſtant. nihil enim ne ipſi quidem ſine harmonia conficiunt: minores ſane illis, non tamen abſque illis. illi enim ſimul B cum aduentu dei præſto adſunt iuxta rationem, & validam pulcramque habent naturam. Porro autem ex his planum fit, priſcis Græcis haud iniuria id præcipuæ curæ fuiſſe, vt adoleſcentes muſica diſciplina imbuerent. Horum enim animos exiſtimabant muſicæ opera fingi atque concinnari ad decorum poſſe. quippe quòd muſica vt ad omnia, omnemque ſeriam actionem vtilis eſſet, ita in primis ad bellica pericula. Quam ad rem alij tibiis vſi ſunt: vt Lacedæmonii, qui compoſito agmine in hoſtem vadentes, Caſtoreum carmen præcini tibiis inſtituerunt. alij lyra: ſicut diu ſic ad pugnam C profectos Cretenſes ferunt. noſtra ætate turbæ in hunc vſum apud pleroſque ſucceſſerunt. Argiui ad luctam, quæ Stheniorum dicebatur, tibiam adhibebant. quod certamen initio Danai cauſa inſtitutum, poſtmodo Ioui Sthenio conſecratum perhibetur. Enimuero hodieque moris eſt, vt ad pentathlum tibiis canatur. ac tametſi nihil accinitur certum, nihil antiquum, aut quale priſcis vſitatum fuit (quale erat carmen Hieracis ad hoc certamen factum, quod Endrome ſiue incurſus dicebatur) tamen vt languidum & non certa deſtinatum lege eo fuerit, equidem accinitur nihilominus. At enim apud antiquiores Græcos ne notam D quidem aiunt muſicam quæ theatris inſeruiret: totum ſcientiam illam deorum venerationi, adoleſcentumque inſtitutioni impenſam fuiſſe: quod tum nondum theatro vllo apud iſtos homines ædificato, muſica adhuc in templis verſaretur, deorum venerationi, & laudibus bonorum virorum inſeruiens. Et veriſimile eſt theatri vocem, ac multo antiquiorem, theorem, quod eſt ſpectare, à deo (ipſis Theos dicitur) deductas eſſe. Cæterum noſtris temporibus tantum eſt receptum diſcriminis, vt eius muſicæ quæ ad diſciplinam puerorum facit nulla memoria iam exſtet, nulla cura ſit: omnes qui aniE mum ad muſicam appellunt, theatris ſeruientem muſam amplectantur. Sed diceret aliquis: heus tu, nihilne à priſcis adinuentum fuit, nihil nouatum? Equidem adinuenta quædam fateor, ſed cum maieſtate & decoro. Qui hiſtoriam harum rerum ſcripſerunt, ij Terpandro neten Dorij toni acceptã ferunt, cum ea priores vſi non fuerint. quin & totum mixolydium tonum ſuperadditum aiunt. & orthiæ cantilenæ modum, & orthiorũ ad orthium notabilẽ trochæũ. Si Pindaro credimus, etiã ſcolia carmina Terpãder reperit. Sed & Archilochus trimetrorũ rythmos excogitauit, & inſtitionẽ in diuerſi generis

& paracatalogam ſiue immutationem exitus, & pulſationem eorum. primo ipſi etiam epoda, tetrametra, procriticum, & proſodiacum tribuuntur, primique augmentum: à nonnullis etiam elegiacum. Ad hæc iambici ad pœonem epibatum intentio, & heroici aucti in proſodiacum & creticum: & quòd iambicorum alia dicuntur ad pulſationem, alia canuntur, id ab Archilocho monſtratum, à tragicis deinde vſurpatum ferunt, idque Krexum accepiſſe, & ad dithyrambum traduxiſſe. Putant etiam pulſationem ſub cantilenam ab eo primum inuentam, cùm veteres omnes ad chordas pulſaſſent. Polymnaſto autem tonum qui nunc hypolydius dicitur adſcribunt: valdeque ab eo auctam ferunt eclyſin & ecbolam. Ipſum quoque illum Olympum, cui principium Græcæ & nomis contentæ muſicæ imputatur, genus harmoniæ protuliſſe in lucem tradunt: rythmosque proſodiacum, in quo Martis eſt nomus, & choreum quo multi vſi ſunt in Metrois, hoc eſt, carminibus de magna Matre. Quidam etiam Baccheium putant ab Olympo inuentum. hæc ita eſſe, quouis antiquo carmine oſtendi poteſt. Laſus verò Hermionenſis cùm rythmos in dithyrambicam rationem tranſtuliſſet, ac tibiarum multiplices voces ſectaretur, pluribus vtens ſonis & diſſipatis, antiquæ muſicæ mutationem inuexit. Idem fecit Melanippides odarum ſcriptor ſuperueniens, qui in priore muſica non acquieuit. vt neque Philoxenus, neque Timotheus. Hic enim, cùm lyra ſeptem fidibus vſque ad Terpandrum Antiſſæum contenta fuiſſet, in plures eam ſonos diſperſit. Verùm tibicina quoque muſica de ſimpliciore in magis variam eſt mutata. Nam antiquitus, vſque ad Melanippidem qui dithyrambos compoſuit, tibicines à poëtis mercedem accipere conſueuerant: nimirum primas gerente partes poëſi, & tibicinibus operam iis qui fabulam docerent nauantibus. Is poſtea mos periit: adeò quidem, vt Pherecrates comicus muſicam introduxerit figura muliebri, totum corpus verberibus fœdè multatam. facitq; iuſtitiam quærentem de cauſa huius fœditatis, & poëſin ſic reſpondentem,

MVS. *Dicam, neq; hoc inuita. audire cùm tibi*
Mihiq; dicere voluptatem animo adferat.
Malorum initium mihi fuit Melanippides.
Is primus arreptam me laxauit nimis,
Fidibusq; bis ſex molliorem reddidit.
Ad calamitates ille non tamen meas
Suffecit vnus haſce. Nam Cineſias
Athenienſis ille deteſtabilis,
Contra harmoniam dum flexus intulit ſtrophis,
Peſſundedit me ſic, vt iam poëſeos
Dithyrambicæ, perinde ſic vt aſpidis,
Quæ dextra ſunt, ſiniſtra quiuis deputet.
Neq; hoc tamen ſatis eſt. miſeriæ creditum.
Phrynis peculiarem immittens turbinem,
Flectendo me, & verſando totam perdidit,
In quinq; chordis bis ſex harmonias habens.
Sed iſte vir potuit adhuc tolerarier:
Peccata nanq; correxit rurſum ſua.
Aſt Timotheus me confodit, cariſſima,
Turpiſſimeq; vulneribus me conſcidit.
IVST. *Quis Timotheus* MVS. *Mileſius ille Pyrrhias*

A καὶ τὴν παρακαταλογὴν, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν. πρώτῳ δ'
αὐτῷ τά τε ἐπῳδὰ, καὶ τὰ τετράμετρα, καὶ τὸ προκριτικὸν, καὶ τὸ
προσοδιακὸν ἀποδέδοται, καὶ ἡ τοῦ πρώτου αὔξησις, ὑπ'
ἐνίων δὲ καὶ τὸ ἐλεγεῖον, πρὸς δὲ τούτοις ἥ τε τοῦ ἰαμβείου πρὸς
τὸν ἐπιβατὸν παίωνα ἔντασις, καὶ ἡ τοῦ ηὐξημένου ἡρῴου, εἴς τε τὸ
προσοδιακὸν, καὶ τὸ κρητικόν. ἔτι δὲ τῶν ἰαμβείων, τὸ τὰ μὲν λέ-
γεσθαι παρὰ τὴν κροῦσιν, τὰ δ' ᾄδεσθαι, Ἀρχίλοχόν φασι κατα-
δεῖξαι, εἶθ' οὕτω χρήσασθαι τοὺς τραγικοὺς ποιητάς. Κρέξον δὲ
λαβόντα εἰς διθύραμβον χρήσασθαι ἀγαγεῖν. οἴονται δὲ καὶ τὴν
κροῦσιν τὴν ὑπὸ τὴν ᾠδὴν τοῦτον πρῶτον εὑρεῖν, τοὺς δ' ἀρχαίους
B πάντας πρόσχορδα κρούειν. Πολυμνήστῳ δὲ τόν θ' ὑπολύδιον
νῦν ὀνομαζόμενον τόνον ἀνατιθέασι, καὶ τὴν ἔκλυσιν καὶ τὴν ἐκβολὴν
πολὺ μείζω πεποιηκέναι φασὶν αὐτόν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ὄλυμ-
πον ἐκεῖνον, ᾧ δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλληνικῆς τε καὶ νομικῆς
μούσης ἀποδιδόασι, τό, τε τῆς ἁρμονίας γένος ἐξευρεῖν φασι, καὶ
τῶν ῥυθμῶν τόν τε προσοδιακὸν, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Ἄρεως νόμος, καὶ τὸν
χορεῖον ᾧ πολλῷ κέχρηνται ἐν τοῖς μητρῴοις. ἔνιοι δὲ καὶ τὸν
βακχεῖον Ὄλυμπον οἴονται εὑρηκέναι. δῆλον δὴ ἕκαστον τῶν
ἀρχαίων μελῶν ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει. Λάσος δ' ὁ Ἑρμιονεὺς
εἰς τὴν διθυραμβικὴν ἀγωγὴν μεταστήσας τοὺς ῥυθμοὺς, καὶ τῇ τῶν
C αὐλῶν πολυφωνίᾳ κατακολουθήσας, πλείοσί τε φθόγγοις καὶ
διερριμμένοις χρησάμενος εἰς μετάθεσιν τὴν προϋπάρχουσαν
ἤγαγε μουσικήν. ὁμοίως δὲ καὶ Μελανιππίδης ὁ μελοποιὸς
ἐπιγενόμενος, οὐκ ἐνέμεινε τῇ προϋπαρχούσῃ μουσικῇ, ἀλλ'
οὐδὲ Φιλόξενος, οὐδὲ Τιμόθεος. οὗτος γὰρ ἑπταφθόγγου τῆς λύ-
ρας ὑπαρχούσης, ἕως εἰς Τέρπανδρον τὸν Ἀντισσαῖον, διέρ-
ριψεν εἰς πλείονας φθόγγους. ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐλητικὴ ἀπὸ ἁπλου-
στέρας εἰς ποικιλωτέραν μεταβέβηκε μουσικήν. τὸ γὰρ πα-
λαιὸν, ἕως εἰς Μελανιππίδην, τὸν τῶν διθυράμβων ποιητὴν,
συμβεβήκει τοὺς αὐλητὰς παρὰ τῶν ποιητῶν λαμβάνειν
D τοὺς μισθοὺς πρωταγωνιστούσης δηλονότι τῆς ποιήσεως, τῶν δὴ
αὐλητῶν ὑπηρετούντων τοῖς διδασκάλοις. ὕστερον δὲ καὶ τοῦτο
διεφθάρη, ὡς καὶ Φερεκράτην τὸν κωμικὸν εἰσαγαγεῖν τὴν μου-
σικὴν ἐν γυναικείῳ σχήματι, ὅλην κατῃκισμένην τὸ σῶμα.
ποιεῖ δὲ τὴν δικαιοσύνην διαπυνθανομένην τὴν αἰτίαν τῆς λώ-
βης, καὶ τὴν ποίησιν λέγουσαν,

Λέξω μὲν οὐκ ἄκουσα. σοί τε γὰρ κλύειν
Ἐμοί τε λέξαι θυμὸς ἡδονὴν ἔχει.
Ἐμοὶ γὰρ ἦρξε τῶν κακῶν Μελανιππίδης
Ἐν τοῖσι πρώτοις, ὃς λαβὼν ἀνῆκέ με,
E Χαλαρωτέραν τ' ἐποίησε χορδαῖς δώδεκα.
Ἀλλ' οὖν ὅμως οὗτος μὲν ἦν ἀποχρῶν ἀνὴρ
Ἔμοιγε πρὸς τὰ νῦν κακά.
Κινησίας δ' ὁ κατάρατος Ἀττικὸς
Ἐξαρμονίους καμπὰς ποιῶν ἐν ταῖς στροφαῖς
Ἀπολώλεκέ μ' οὕτως, ὥστε τῆς ποιήσεως
Τῶν διθυράμβων, καθάπερ ἐν ταῖς ἀσπίσι,
Ἀριστερ' αὐτοῦ φαίνεται τὰ δεξιά.
Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις οὕτως, ἦν ὅμως ὅμως
Φρύνης δ' ἴδιόν τινα στρόβιλον ἐμβαλών τινα
F Κάμπτων με καὶ στρέφων, ὅλην διέφθορεν
Ἐν πέντε χορδαῖς δώδεκα ἁρμονίας ἔχων;
Ἀλλ' οὖν ἔμοιγε χ' οὗτος ἦν ἀποχρῶν ἀνήρ·
Ὁ δὲ Τιμόθεός μ', ὦ φιλτάτη, κατορώρυχε,
Εἰ γάρ τι κἀξήμαρτεν, αὖθις ἀνέλαβεν.
Καὶ διακέκναικ' αἴσχιστα. ποῖος οὑτοσὶ Τιμόθεος; Μιλήσιός τις Πυρρίας

Κακά μοι παρέσχεν οὗτος ἅπαντας οἷς λέγω,
Παρελήλυθ' ἄγων ἐκ τραπέλοις μυρμηκιάς.
Κἂν ἐντύχῃ πού μοι βαδιζούσῃ μόνῃ,
Ἀπέλυσε, κἀνέλυσε χορδαῖς δώδεκα.

καὶ Ἀριστοφάνης ὁ κωμικὸς μνημονεύει Φιλοξένου, καί φησιν ὅτι εἰς τοὺς κυκλίους χοροὺς μέλη εἰσηνέγκατο. ἡ δὲ Μουσικὴ λέγει ταῦτα, Ἐξαρμονίους ὑπερβολαίους τε ἀνοσίους καὶ νιγλάρους, ὥσπερ τε τὰς ῥαφανίους ὅλην καμπῶν με κατεμέστωσε. καὶ ἄλλοι δὲ κωμῳδοποιοὶ ἔδειξαν τὴν ἀτοπίαν τῶν μετὰ ταῦτα τὴν μουσικὴν κατακεκερματικότων. ὅτι δὲ περὶ τὰς ἀγωγὰς καὶ τὰς μαθήσεις διόρθωσις ἢ διαστροφὴ γίνεται, δῆλον Ἀριστόξενος ἐποίησε. τῶν γὰρ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἡλικίαν φησὶ Τελεσίᾳ τῷ Θηβαίῳ συμβῆναι νέῳ μὲν ὄντι, τραφῆναι ἐν τῇ καλλίστῃ μουσικῇ, καὶ μαθεῖν ἄλλα τε τῶν εὐδοκιμούντων, καὶ δὴ καὶ τὰ Πινδάρου, τά τε Διονυσίου τοῦ Θηβαίου, καὶ τὰ Λάμπρου, καὶ τὰ Πρατίνου, καὶ τῶν λοιπῶν ὅσοι τῶν λυρικῶν ἄνδρες ἐγένοντο ποιηταὶ κρουμάτων ἀγαθοί. καὶ αὐλῆσαι δὲ καλῶς, καὶ περὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς συμπάσης παιδείας ἱκανῶς διαπονηθῆναι. παραλλάξαντα δὲ τὴν τῆς ἀκμῆς ἡλικίαν, οὕτω σφόδρα ἐξαπατηθῆναι ὑπὸ τῆς σκηνικῆς τε καὶ ποικίλης μουσικῆς, ὡς καταφρονῆσαι τῶν καλῶν ἐκείνων ἐν οἷς ἀνετράφη. τὰ Φιλοξένου δὲ καὶ Τιμοθέου ἐκμανθάνειν, καὶ τούτων αὐτῶν τὰ ποικιλώτατα καὶ πλείστην ἐν αὐτοῖς ἔχοντα καινοτομίαν. ὁρμήσαντά τε ἐπὶ τὸ ποιεῖν μέλη, καὶ διαπειρώμενον ἀμφοτέρων τῶν τρόπων, τοῦ τε Πινδαρείου καὶ Φιλοξενείου, μὴ δύνασθαι κατορθοῦν ἐν τῷ Φιλοξενείῳ γένει. γεγενῆσθαι δ' αἰτίαν τὴν ἐκ παιδὸς καλλίστην ἀγωγήν. εἰ οὖν τις βούλεται μουσικῇ καλῶς καὶ κεκριμένως χρῆσθαι, τὸν ἀρχαῖον ἀπομιμείσθω τρόπον. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὴν μαθήμασιν ἀναπληρούτω, καὶ φιλοσοφίαν ἐπιστησάτω παιδαγωγόν. αὕτη γὰρ ἱκανὴ κρῖναι τὸ μουσικῇ πρέπον μέτρον καὶ τὸ χρήσιμον. τριῶν γὰρ ὄντων μερῶν εἰς ἃ διῄρηται τὴν καθόλου διαίρεσιν ἡ πᾶσα μουσική, διατόνου, χρώματος, ἁρμονίας, ἐπιστήμονα χρὴ εἶναι τῆς τούτοις χρωμένης ποιήσεως τὸν μουσικῇ προσιόντα, καὶ τῆς ἑρμηνείας τῆς τὰ πεποιημένα παραδιδούσης ἐπήβολον. πρῶτον μὲν οὖν κατανοητέον ὅτι πᾶσα μάθησις τῶν περὶ τὴν μουσικὴν ἐθισμός ἐστιν οὐδέπω προσειληφὼς τὸ τίνος ἕνεκα τῶν διδασκομένων ἕκαστον τῷ μανθάνοντι μαθητέον ἐστί. μετὰ δὲ τοῦτο ἐνθυμητέον ὅτι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀγωγήν τε καὶ μάθησιν οὐδέπω προσάγεται τρόπων ἐξαρίθμησις, ἀλλ' οἱ μὲν πολλοὶ εἰκῆ μανθάνουσιν ὃ ἂν τῷ διδάσκοντι ἢ τῷ μανθάνοντι ἀρέσῃ· οἱ δὲ συνετοὶ τὸ εἰκῆ ἀποδοκιμάζουσιν, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι τὸ παλαιόν, καὶ Μαντινεῖς καὶ Πελληνεῖς. ἕνα γάρ τινα τρόπον ἢ παντελῶς ὀλίγους ἐκλεξάμενοι, οὓς ᾤοντο πρὸς τὴν τῶν ἠθῶν ἐπανόρθωσιν ἁρμόττειν, αὐτῇ τῇ μουσικῇ ἐχρῶντο. φανερὸν δ' ἂν γένοιτο, εἴ τις ἑκάστην ἐξετάζοι τῶν ἐπιστημῶν, τίνος ἐστὶ θεωρητική. δῆλον γὰρ ὅτι ἡ μὲν ἁρμονική, γενῶν τε τῶν τοῦ ἡρμοσμένου, καὶ διαστημάτων καὶ συστημάτων καὶ φθόγγων καὶ τόνων καὶ μεταβολῶν συστηματικῶν ἐστι γνωστική· πορρωτέρω δ' οὐκέτι ταύτῃ προελθεῖν οἷόν τε. ὥστ' οὐδὲ ζητεῖν παρὰ ταύτης τὸ διαγνῶναι δύνασθαι, πότερον οἰκείως εἴληφεν ὁ ποιητὴς ὅμοιον εἰπεῖν ἐν Μυσοῖς τὸν ὑποδώριον τόνον ἐπὶ τὴν ἀρχήν, ἢ τὸν μιξολύδιόν τε καὶ δώριον ἐπὶ τὴν ἔκβασιν, ἢ τὸν ὑποφρύγιόν τε καὶ φρύγιον ἐπὶ τὴν μέσην. οὐ γὰρ διατείνει ἡ ἁρμονικὴ πραγματεία πρὸς τὰ τοιαῦτα, προσδεῖται δὲ πολλῶν ἑτέρων.

Maiora mi mala, quàm reliqui omnes, intulit.
Is ſolam vbi ambulantem me nactus fuit
Bis ſex me neruis illico vinctam illigat.

Sed & Ariſtophanes comicus mentionem facit Philoxeni qui cantilenas in cyclios choros intulerit & muſica apud eum ſic loquitur:

Exharmonios, hyperbolæos: niglaros:
Quibus me totam raphani in morem flexilem
Oppleuit. ——

Sed & alii comœdiarum ſcriptores demonſtrauerunt eorum ineptias, qui poſtea temporis muſicā in minuta quaſi fragmenta conciderunt. Quòd autem educationem & diſciplinam vel genuina vel praua artium tractatio ſequatur, Ariſtoxenus oſtendit. Nam Teleſiam Thebanum, qui ipſius ætate vixit, narrat adoleſcentem in pulcerrima educatum muſica, cùm aliorum nobilium poëtarum carmina didiciſſe, tum Pindari, Dionyſii Thebani, Lampri, Pratinæ, & reliquorum qui lyrico carmine præſtiterunt. eundemq; etiam tibia bene ceciniſſe, & in reliquis totius diſciplinæ partib. ſatis felici cum induſtria verſatum fuiſſe. Ætate autem iam matura, adeò fuiſſe à ſcenica & varia illa muſica deceptum, vt contemtis pulcris iis in quibus enutritus fuerat, Timothei ac Philoxeni ediſceret carmina, ac de his ipſis ea potiſſimùm, quæ maximè eſſent varia, plurimumq; haberent nouitatis. cumq; ſe ad lyricum pangendum carmen contuliſſet, ac tam Philoxeni quàm Pindari modum tentaſſet, in Philoxeneo ei rem non ſucceſſiſſe: cuius cauſa fuerit pulcerrima illa primæ ætatis inſtitutio. Qui ergo vult muſica rectè & cum iudicio vti, is veterem modum æmuletur. Sed interim aliis quoq; eam perficiat diſciplinis, philoſophiamq; ei pædagogi loco præficiat. ea enim iudicare valet quid muſicam deceat. Nam cùm muſica vniuersè in tres diuidatur partes, diatonum, chroma, harmoniam; qui ad muſicam ſe applicat, is neceſſe eſt gnarus ſit hiſce vtentis rebus poëſeos, interpretationeq; poëmatū præditus. Principio itaq; tenendum eſt, omnē diſciplinam muſicā, adſuefactionē eſſe, quæ diſcenti nondum ſimul oſtendat, cuius finis gratia vnumquodq; præceptū diſcatur. Deinde id cogitandum eſt, ad huiuſmodi inſtitutionē nō eſſe adhibendam modorum enumerationem. Sed pleriq; temerè docent aut diſcunt quæ diſcipulo doctori ve placet. prudentes inania reiiciunt: vt antiquitus Lacedæmonii, Mantinenſes, Pellenæi. Hi enim vnum aliquem modum, aut paucos omninò deligentes, quos formandis moribus aptos iudicarent, ipſa muſica vſi ſunt. Hoc manifeſtum euadet, ſi quis ſingulas ſcientias examinans, diſpiciat cuius vnaquæque rei conſiderationem tractet. Liquet enim harmonicam de concinno genere, diaſtematibus ſeu interuallis, ſyſtematibus, ſonis, tonis mutationibuſque ſyſtematicis cognitionem habere: vlteriùs non progredi. itaque id genus quæſtiones non ſuſcipit, an propriè poëta ſumſerit, ſimilia eſſe hæc, ſi quis initio carminis hypodorium, in fine mixolydium aut dorium, hypophrygium & phrygium in medio adhibeat. Non enim harmonica eò vſque pertingit, ſed multis præterea aliis opus habet.

Vim enim proprietatis ignorat. neque adeò chromaticum aut enharmonium genus vnquam ad proprietatis perfectam vim procedit, qua de ingenio carminis iudicatur. hoc enim artificis eſt munus. Manifeſtum eſt ergo quod vox ſyſtematis alia eſt à modulatione cantilenæ in ſyſtemate: quam conſiderare, non eſt harmonicæ tractationis. Eadem eſt rythmorum ratio, nullus enim rythmus in ſe perfectam proprietatis vim habet. Propriè enim aut accommodatè aliquid dictum cum affirmamus, ad indolē ſeu naturā modi reſpicimus: eiusq; cauſam eſſe dicimus compoſitionē quandam aut mixtionem aut vtrunq;. vt quòd Olympus enharmonium genus in Phrygio poſitū tono cum pæone epibato miſcuit. hoc enim initium in Mineruæ nomo ſuam ei indolem conciliauit. nam adſcitis modulatione & rythmi confectione, artificioſeq; eo tranſſumpto, & trocheo in pæonis recepto locum, Olympi enharmonium genus eſt conditum. Et tamen enharmonio genere & Phrygio tono totoq; ſyſtemate manentibus, magna mutatio genio carminis accidit. quæ enim in Mineruæ nomo dicitur harmonia, procul diſtat ab experimenti indole. Si ergo muſicæ peritiæ accedat facultas iudicandi, his præditum conſtat perfectum fore muſicum. Qui enim nouit Doricum tonum, neque tamen iudicare quit vbi is propriè & conuenienter vſurpetur: non ſciet quid faciendum ſit, neq; genium eius ſeruabit. Nam de ipſis Doriis cantilenis quæretur an harmonica ſcientia diiudicet, vt Doriorum quidam putant: necne. Eadem eſt ratio etiam vniuerſæ rythmicæ ſcientiæ. Qui enim nouit pæonem, is proprietatem eius neſcit: tantùm hoc ſcit, vnde pæan componatur. Nam quandoquidē de ipſis pæonicis rythmorum confectionibus dubitatur, diſceptativāne ſit an rythmica earū tractatio: aut, vt quidam dicunt, non eò vſque ſe proferat. Oportet igitur eum, qui velit de his rebus iudicium ferre, ad minimum duo hæc poſſe perſpicere: proprium ſeu domeſticum, & alienum: primùm eius affectionis ob quam facta eſt compoſitio: deinde eorum, ex quibus ea facta eſt. Proinde neque harmonicam, neque rythmicam, neque vllam aliam quæ vt ſpecies muſicæ ſubiiciuntur, ipſam per ſe ſufficere ad intelligendum carminis genium, ac cætera iudicandum: ſatis puto dictum eſſe. Iam cùm tria ſint genera, in quæ harmonicum ſeu concinnatum illud diſtribuitur, cùm ſyſtematum quantitate, tum ſonorum vi, atque etiam quatrichordorum æqualitate conuenientia: vnum duntaxat eorum veteres tractauerunt. Etenim qui nos ætate anteiuerunt, neque de chromate, neque de diatono diſputauerunt: ſed de ſolo enharmonio. atque adeò etiam de huius vnico ſyſtemate, ſiue complexu, quod eſt diapaſôn. Controuerſia quidem eius fuit de vſu: ſed quin hæc vnica eſſet harmonia, in id omnes ferè conſenſerunt. Non ergo harmonicam quiſquam perſpexerit tractationem, qui vſque ad cognitionem eius fuerit progreſſus. Sed oportebit, vt liquet, eum perſequi particulares etiam quas vocant ſcientias, totumque muſicæ corpus, & partium mixtiones atque compoſitiones. Qui enim tantummodò eſt harmonicus, is circumſcriptus eſt certo modo. Vt autem vniuerſè dicam, ſenſum & intelligentiam oportet concurrere in iudicandis muſicæ partibus: vt neque præeant ſenſus,

A τὴν γὰρ τῆς οἰκειότητος δύναμιν ἀγνοεῖ. οὔτε γὰρ τὸ χρωματικὸν γένος, οὔτε τὸ ἐναρμόνιον ἥξει ποτὲ ἔχον τὴν τῆς οἰκειότητος δύναμιν τελείαν, καὶ καθ' ἣν τὸ τοῦ πεποιημένου μέλους, ἦθος ἐπιφαίνεται, ἀλλὰ τοῦτο τοῦ τεχνίτου ἔργον. φανερὸν δὲ ὅτι ἑτέρα τοῦ συστήματος ἡ φωνὴ τῆς ἐν τῷ συστήματι κατασκευασθείσης μελοποιΐας, περὶ ἧς οὐκ ἔστι θεωρῆσαι τῆς ἁρμονικῆς πραγματείας. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ῥυθμῶν. οὐδεὶς γὰρ ῥυθμὸς τὴν τῆς τελείας οἰκειότητος δύναμιν ἥξει ἔχων ἐν αὑτῷ. τὸ γὰρ οἰκείως ἀεὶ λεγόμενον, πρὸς ἦθός τι βλέποντες λέγομεν. τούτου δέ φαμεν αἰτίαν σύνθεσίν
B τινα, ἢ μίξιν, ἢ ἀμφότερα. οἷον Ὀλύμπῳ τὸ ἐναρμόνιον γένος ἐπὶ Φρυγίου τόνου τεθὲν, παίωνι ἐπιβατῷ μιχθέν. τοῦτο γὰρ τῆς ἀρχῆς τὸ ἦθος ἐγέννησεν ἐπὶ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς νόμῳ. προσληφθείσης γὰρ μελοποιΐας καὶ ῥυθμοποιΐας, τεχνικῶς τε μεταληφθέντος τοῦ ῥυθμοῦ μόνου αὐτοῦ, καὶ γενομένου τροχαίου ἀντὶ παίωνος, συνέστη τὸ Ὀλύμπου ἐναρμόνιον γένος. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ ἐναρμονίου γένους καὶ τοῦ Φρυγίου τόνου διαμενόντων, καὶ πρὸς τούτοις τοῦ συστήματος παντὸς, μεγάλην ἀλλοίωσιν ἔσχηκε τὸ ἦθος. ἡ γὰρ καλουμένη ἁρμονία ἐν τῷ τῆς Ἀθηνᾶς νόμῳ πολὺ διέστηκε τὸ ἦθος τῆς ἀναπείρας.
C εἰ οὖν προσγένοιτο τῷ τῆς μουσικῆς ἐμπείρῳ τὸ κριτικὸν, δῆλον ὅτι οὗτος ἂν εἴη ὁ ἀκριβὴς ἐν μουσικῇ. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸ δώριον, ἄνευ τοῦ κρίνειν ἐπίστασθαι τὴν τῆς χρήσεως αὐτοῦ οἰκειότητα, οὐκ εἴσεται ὃ ποιεῖ· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἦθος σώσει. ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Δωρίων μελοποιϊῶν ἀπορεῖται πότερόν ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ἁρμονικὴ πραγματεία (καθάπερ τινὲς οἴονται τῶν Δωρίων) ἢ οὔ. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥυθμικῆς ἐπιστήμης πάσης. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸν παίωνα, τὴν τῆς χρήσεως αὐτοῦ οἰκειότητα οὐκ εἴσεται, διὰ τὸ αὐτὴν μόνην εἰδέναι τὴν τοῦ παίωνος ξυνόισιν. ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῶν
D τῶν παιωνικῶν ῥυθμοποιϊῶν ἀπορεῖται, πότερόν ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ῥυθμικὴ πραγματεία τούτων (καθάπερ τινές φασιν) οὐ διατείνει μέχρι τούτου. ἀναγκαῖον οὖν δύο τοὐλάχιστον γνώσεις ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι διαγνώσεσθαι τό, τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον· πρῶτον μὲν, τοῦ ἤθους οὗ ἕνεκα ἡ σύνθεσις γεγένηται· ἔπειτα, τούτων ἐξ ὧν ἡ σύνθεσις. ὅτι μὲν οὖν οὔθ' ἡ ἁρμονικὴ, οὔθ' ἡ ῥυθμικὴ, οὔτε ἄλλη οὐδεμία τῶν καθ' ἓν μέρος λεγομένων, αὐτάρκης αὐτὴ καθ' αὑτὴν τοῦ ἤθους εἶναι καὶ γνωστικὴ καὶ τῶν ἄλλων κριτικὴ, ἀρκέσει τὰ εἰρημένα. τριῶν δ' ὄντων γενῶν εἰς ἃ διαιρεῖται τὸ ἡρμοσμέ-
E νον, ἴσων τοῖς τε τῶν συστημάτων μεγέθεσι καὶ ταῖς τῶν φθόγγων δυνάμεσιν, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς τῶν τετραχόρδων, περὶ ἑνὸς μόνου οἱ παλαιοὶ ἐπραγματεύσαντο, ἐπειδήπερ οὔτε περὶ χρώματος, οὔτε περὶ διατόνου οἱ πρὸ ἡμῶν ἐπεσκόπουν, ἀλλὰ περὶ μόνου τοῦ ἐναρμονίου, καὶ αὖ τούτου περὶ ἕν τι μέγεθος συστήματος, τοῦ καλουμένου διὰ πασῶν, περὶ μὲν γὰρ τῆς χρόας διεφέροντο, περὶ δὲ τοῦ μίαν εἶναι αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν σχεδὸν πάντες συνεφώνουν. οὐκ ἂν οὖν ποτε συνίδοι τὰ περὶ τὴν ἁρμονικὴν πραγματείαν ὁ μέχρι αὐτῆς τῆς γνώσεως ταύτης προεληλυθὼς, ἀλλὰ δηλονότι ὁ παρακολουθῶν
F ταῖς τε κατὰ μέρος ἐπιστήμαις, καὶ τῷ συνόλῳ σώματι τῆς μουσικῆς, καὶ ταῖς τῶν μερῶν μίξεσί τε καὶ συνθέσεσιν. ὁ γὰρ μόνον ἁρμονικὸς περιγέγραπται τρόπῳ τινί. καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν, ὁμοδρομεῖν δεῖ τήν τε αἴσθησιν καὶ τὴν διάνοιαν ἐν τῇ κρίσει τῶν τῆς μουσικῆς μερῶν, καὶ μήτε προάγειν,

ὃ ποιοῦσιν αἱ προπετεῖς τε καὶ φερόμεναι τῶν αἰσθήσεων, μήτε ὑστερίζειν, ὃ ποιοῦσιν αἱ βραδεῖαί τε καὶ δυσκίνητοι. γίνεται δέ ποτε ἐπί τινων αἰσθήσεων καὶ τὸ συγκείμενον ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, καὶ ὑστεροῦσιν αἱ αὐταὶ καὶ προτεροῦσι διά τινα φυσικὴν ἀνωμαλίαν. περιαιρετέον οὖν τῆς μελλούσης ὁμοδρομεῖν αἰσθήσεως ταῦτα. ἀεὶ γὰρ ἀναγκαῖον τρία ἐλάχιστα εἶναι τὰ πίπτοντα ἅμα εἰς τὴν ἀκοήν, φθόγγον τε καὶ χρόνον καὶ συλλαβὴν ἢ γράμμα. συμβήσεται δ' ἐκ μὲν τῆς κατὰ τὸν φθόγγον πορείας τὸ ἡρμοσμένον γνωρίζεσθαι, ἐκ δὲ τῆς κατὰ χρόνον, τὸν ῥυθμόν· ἐκ δὲ τῆς κατὰ γράμμα ἢ συλλαβήν, τὸ λεγόμενον. ὁμοῦ δὲ προβαινόντων ἅμα τὴν τῆς αἰσθήσεως ἐπιφορὰν ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι. ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο φανερόν, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται μὴ δυναμένης τῆς αἰσθήσεως χωρίζειν ἕκαστον τῶν εἰρημένων, παρακολουθεῖν τε δύνασθαι τοῖς καθ' ἕκαστα, καὶ συνορᾶν τό θ' ἁμαρτανόμενον ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν καὶ τὸ μή. πρότερον οὖν περὶ συνεχείας γνωστέον. ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν ὑπάρχειν τῇ κριτικῇ δυνάμει συνέχειαν. τὸ γὰρ εὖ καὶ τὸ ἐναντίως οὐκ ἐν ἀφωρισμένοις τοῖς δέ τισιν γίνεται φθόγγοις, ἢ χρόνοις, ἢ γράμμασιν, ἀλλ' ἐν συνεχέσιν· ἐπειδὴ μίξις τίς ἐστι τῶν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀσυνθέτων μερῶν. περὶ μὲν οὖν τῆς παρακολουθήσεως τοσαῦτα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἐπισκεπτέον, ὅτι οἱ μουσικῆς ἐπιστήμονες πρὸς τὴν κριτικὴν πραγματείαν οὐκ εἰσὶν αὐτάρκεις. οὐ γὰρ οἷόν τε τέλεον γενέσθαι μουσικόν τε καὶ κριτικόν, ἐξ αὐτῶν τῶν δοκούντων εἶναι μερῶν τῆς ὅλης μουσικῆς, οἷον ἔκ τε τῆς τῶν ὀργάνων ἐμπειρίας καὶ τῆς περὶ τὴν ᾠδήν, ἔτι δὲ τῆς περὶ τὴν αἴσθησιν συγγυμνασίας· λέγω δὲ τῆς συντεινούσης εἰς τὴν τοῦ ἡρμοσμένου σύνεσιν, καὶ ἔτι τὴν τῶν ῥυθμῶν. πρὸς δὲ τούτοις, ἔκ τε τῆς ῥυθμικῆς καὶ τῆς ἁρμονικῆς πραγματείας, καὶ τῆς περὶ τὴν κροῦσίν τε καὶ λέξιν θεωρίας, καὶ εἴ τινες ἄλλαι τυγχάνουσι λοιπαὶ οὖσαι. δι' ἃς δὲ αἰτίας οὐχ οἷόν τ' ἐξ αὐτῶν τούτων γενέσθαι κριτικόν, πειρατέον καταμαθεῖν. πρῶτον ἐκ τοῦ ἡμῖν ὑποκεῖσθαι τὰ μὲν τῶν κρινομένων τέλεια, τὰ δὲ ἀτελῆ. τέλεια μὲν αὐτό τε τῶν ποιημάτων ἕκαστον, οἷον τὸ ᾀδόμενον, ἢ αὐλούμενον, ἢ κιθαριζόμενον· ἢ ἡ ἑκάστου αὐτοῦ ἑρμηνεία, οἷον ἥ τε αὔλησις καὶ ἡ ᾠδὴ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τοιούτων· ἀτελῆ δὲ τὰ πρὸς ταῦτα συντείνοντα, καὶ τὰ τούτων ἕνεκα γινόμενα. τοιαῦτα δὲ τὰ μέρη τῆς ἑρμηνείας. δεύτερον ἐκ τῆς ποιήσεως. ὡσαύτως γὰρ καὶ αὐτή. ὑποκρίνειεν γὰρ ἄν τις ἀκούων αὐλητοῦ, πότερόν ποτε συμφωνοῦσιν οἱ αὐλοί, ἢ οὔ, καὶ πότερον ἡ διάλεκτος σαφής, ἢ τοὐναντίον. τούτων δὲ ἕκαστον μέρος ἐστὶ τῆς αὐλητικῆς ἑρμηνείας, οὐ μέντοι τέλος, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ τέλους γινόμενον. παρὰ ταῦτα γὰρ αὖ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κριθήσεται τὸ τῆς ἑρμηνείας ἦθος, εἰ οἰκεῖον ἀποδίδοται τῷ παραδοθέντι ποιήματι, ὃ μεταχειρίσασθαι καὶ ἑρμηνεῦσαι ὁ ἐνεργῶν βεβούληται. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν τῶν ὑπὸ τῆς ποιητικῆς σημαινομένων ἐν τοῖς ποιήμασιν. ἅτε οὖν ἠθῶν μάλιστα φροντίδα πεποιημένοι οἱ παλαιοί, τὸ σεμνὸν καὶ ἀπερίεργον τῆς ἀρχαίας μουσικῆς προετίμων. Ἀργείους μὲν γὰρ καὶ κόλασιν ἐπιθεῖναί ποτέ φασι τῇ εἰς τὴν μουσικὴν παρανομίᾳ, ζημιῶσαί τε τὸν ἐπιχειρήσαντα πρῶτον τοῖς πλείοσι τῶν ἑπτὰ χρήσασθαι παρ' αὐτοῖς χορδῶν, καὶ παραμιξολυδιάζειν ἐπιχειρήσαντα. Πυθαγόρας δ' ὁ σεμνὸς ἀπεδοκίμαζε τὴν κρίσιν τῆς μουσικῆς τὴν διὰ τῆς αἰσθήσεως. νῷ γὰρ ληπτὴν τὴν ταύτης ἀρετὴν ἔφασκεν εἶναι. τοιγάρτοι τῇ μὲν ἀκοῇ οὐκ ἔκρινεν αὐτήν, τῇ δὲ ἀναλογικῇ ἁρμονίᾳ·

A quod accidit præcipitibus: neque à tergo relinquantur, quod vſu venit tardis. Contingit aliquando in ſenſibus vtrunque vt ob naturæ inæqualitatem & antecurrant & tardiùs æquo veniant. hoc ergo adimendum eſt ſenſui: vt poſſit æquali curſu comitari intellectum. Semper enim eſt neceſſe, tria hæc vnà in auditum incidere: ſonum, tempus, & litteram vel ſyllabam. Fiet autem, vt è ſono eiuſque ingreſſu harmoniam, è tempore rythmum, è littera aut ſyllaba in quod dicitur intelligas. quæ cùm ſimul procedant, ſimul etiam ſenſus ea excipere debet. Simul & hoc
B euidens fit, vbi horum quodque ſenſus a reliquis ſeparare non poſſit, ac ſeorſim perpendere: cum non poſſe diſcernere vitioſum à recto. Enimuerò principe loco de continuatione eſt cognoſcendum: quæ apprimè ad vim iudicandi requiritur. Benè enim an ſecus habeat carmen, non deiunctis à ſe inuicem ſonis, temporibus, litteriſve cernitur, ſed in continentibus. eſt enim commixtio quædam partium quæ in vſu non ſunt compoſitæ. Ac de aſſequendo intelligentia carmine hæc ſint dicta. Secundum hæc conſiderandum enim, muſicæ ſcientes non eſſe ſatis ad iudicandi ſcientiam à ſe inſtructos.
C Fieri enim non poteſt, vt abſolutus omnibus numeris ſit muſicus & criticus ſiue cenſor is, qui complexus cognitione ſit eas quæ cenſentur muſicæ partes totius: peritiam inquam inſtrumentorum & cantilenarum, ac exercitationis ſenſu, quod attinet videlicet ad harmoniæ & rythmi perceptionem. tum è rythmica & harmonica tractatione, & conſideratione pulſationis atque elocutionis, & ſi qua ſunt alia huc pertinentia. Cur autem hæc omnia cum non poſſint præſtare perfectum cenſorem, ſic conabimur expedire. Primò id nobis extra controuerſiam poſitum eſto, eorum quæ iudicio
D ſubiiciuntur, alia perfecta, alia imperfecta eſſe: perfecta ſunt, cùm carmen vnumquodque, quod vel voce, vel tibia, vel cithara canitur: tum eorundem expreſſio, vt tibiæ, vel vocis cantus, & cætera imperfecta, quæ huc conducunt, & propter iſta fiunt, vt expreſſionis ſeu interpretationis illius partes. deinde è poëſi, eodem enim modo & ipſa habet. Audiens enim aliquis tibicinem, dubitare poſſit, an conſonent vel diſſonent tibiæ: & elocutio perſpicua ſit nécne. horum autem quodvis pars eſt interpretationis tibicinæ, non finis ipſe, ſed finis cauſa ſuſceptum. nam
E ſecundum hæc & id genus alia omnia iudicium fieri debet de expreſſionis ſeu modulationis genio, an is accommodatus ei poëmati, cui muſicè accinitur: an ſcilicet eam quæ petebatur placidam animi commotionem efficere poſſit. Eadem eſt etiam grauiorum animi perturbatioum ratio, quas poëmata affectant. Verùm enimverò veteres, qui tantùm placidos animi motus curarent, maieſtatem & ſimplicitatem priſcæ muſicæ primo coluerunt loco. Equidem Argiuos etiam multam definiuiſſe traditur iis qui muſicam violauiſſent: eamque ab iis exegiſſe, qui primus
F fuiſſet auſus pluribus quàm ſeptem ab ipſis receptis fidibus, & ad mixolydium tonum alludere. Sed & Pythagoras, grauiſſimus ille philoſophus, improbauit iudicium muſicæ à ſenſibus profectum: ſolaque mentis acie eam examinari voluit, & proportione harmonica, non auditu.

Idem iudicauit intra diapaſon debere contentam eſſe muſicam. Noſtræ ætatis homines pulcerrimum illud genus, cui ob maieſtatem antiqui maximè ſtuduerunt, ita omnino repudiauerunt, vt plerique nullam harmonicorum interuallorum habeant rationem. Atq; eò proceſſum eſt ignauię, vt dieſin harmonicam putent nullum ſui ne indicium quidem ſenſui præbere quidam, eamque è cantilenis extermninent, dicantq; nugatos eſſe qui de ea aliquid ſenſerint, aut iſtud muſicæ genus probauerint. Suæ ſententiæ validiſſimum ſcilicet hoc firmamentum habent, ſuorum hebetudinem ſenſuū: opinānturq; ſi quid ipſi percipiant, id planè iam nihil eſſe, neq; vllam habere vtilitatem. Alterum hoc, quòd conſonantiæ opera eius quantitas non poſſit expreſſa percipi: ſic vt ſemitonii, toni, & reliquorum interuallorum. Sed ignorant iſti, eadem ratiocinatione ſe tertium, quintum, & ſeptimum interuallum exturbare: quę dieſes habent tres, quinque, ſeptem. Denique omnia in vniuerſum interualla, quæ impari notantur numero, neceſſe fuerit vt inutilia reiici. nullum enim eorum conſonantiæ adminiculo poteſt percipi: omnia inquam, quæ minima dieſi inæquali metitur numero. Hinc ſequetur, nullam quatrichordorum diuiſionem vtilem eſſe, demtis his, quorum omnia interualla pari numero definiuntur, qualis erit ſyntoni, diatoni, & toniæi chromatis. Atqui huiuſmodi ſententia eorum eſt hominum, qui non modò iis quæ in ſenſum incurrunt, ſed etiam ſibi ipſis ipſi repugnent. quippe cùm notum ſit eos talibus quatrichordorum diuiſionibus præcipuè vti, quæ vel imparibus numeris notentur, vel proportione reſpondentibus. Molliunt enim ſubinde, lichanos, paranetas, atque etiam ſtantium ſonorum quodam interuallo quod ratione explicari nulla poſſit remittentes, tertiaſque etiam & paranetas. atque hunc maximè vſum ſyſtematum probari putant, in quo multa ſint interualla, quorum ratio numeris enunciari nullo modo poſſit: neque tantùm mobilium ſonorum, ſed etiam immobilium remiſſione facta. Non poſſunt hæc ignorare ii qui ſenſu iſtiuſmodi rerum ſunt inſtructi. Vſum verò muſicæ conuenientem Homerus docuit. Oſtendens enim muſicam multis in rebus eſſe conducibilem: introduxit Achillem, qui iram aduerſus Agamemnonem ſuam concoqueret muſicæ opera, quam didicerat à ſapientiſſimo Chirone.

Inuenêre illum mentem cithara oblectantem
Affabrè facta, iugum erat ſolido ex argento:
Eëtioneæ è ſpoliis quam ceperat vrbis.
Hac animum mulcens, clarorum facta virorum
Inclyta cantabat. ----

Diſce, inquit Homerus, vbi ſit vtendum muſica. Achilles, quod dignum ipſo erat, filio iuſtiſſimi Pelei, canebat egregia facta virorum & ſemideorum. Ac præterea tempus idoneum vſui docens, in ocio degenti exercitationem vtilem iucundamque reperit. Bellicoſus enim homo Achilles, & gerendis rebus factus, ob iram in Agamemnonem conceptam, aberat à prœliis. cenſuit itaque eius herois animum pulcerrimis carminibus exacuendum eſſe, vt paratus eſſet ad eruptionem, quam erat paulò poſt facturus. idque fecit, commemorandis veteribus hiſtoriis. Talis ergo fuit, & tales commoditates attulit veterū muſica.

A αὐταρκές τ' ἐνόμιζεν μέχρι τοῦ διὰ πασῶν στῆσαι τὴν τῆς μουσικῆς ἐπίγνωσιν. οἱ δὲ νῦν τὸ μὲν κάλλιστον τῶν γενῶν, ὅπερ μάλιστα διὰ σεμνότητα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσπουδάζετο, παντελῶς παρῃτήσαντο, ὥστε μηδὲ τὴν τυχοῦσαν ἀντίληψιν τῶν ἐναρμονίων διαστημάτων τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν· οὕτω δὲ ἀργῶς διάκεινται καὶ ῥαθύμως, ὥστε μηδ' ἔμφασιν νομίζειν παρέχειν καθ' ὅλου τῶν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πιπτόντων τὴν ἐναρμόνιον δίεσιν, ἐξορίζειν δ' αὐτὴν ἐκ τῶν μελῳδημάτων. πεφλυαρηκέναι τε τοὺς δοξάσαντάς τι περὶ τούτου, καὶ τῷ γένει τούτῳ κεχρημένους. ἀπόδειξιν δ' ἰσχυροτάτην τοῦ τἀληθῆ λέγειν
B φέρειν οἴονται, μάλιστα μὲν τὴν αὑτῶν ἀναισθησίαν, ὡς πᾶν ὅ, τι περ ἂν αὐτοὺς ἐκφύγῃ, τοῦτο καὶ δὴ πάντως ἀνύπαρκτον ὂν παντελῶς καὶ ἄχρηστον· εἶτα καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ληφθῆναι διὰ συμφωνίας τὸ μέγεθος, καθάπερ τό, τε ἡμιτόνιον καὶ τὸν τόνον, καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τῶν τοιούτων διαστημάτων. ἠγνοήκασι δ' ὅτι καὶ τὸ τρίτον μέγεθος οὕτως ἂν καὶ τὸ πέμπτον ἐκβάλλοιτο καὶ τὸ ἕβδομον· ὧν τὸ μὲν τριῶν, τὸ δὲ, πέντε, τὸ δὲ, ἑπτὰ διέσεών ἐστι. καὶ καθόλου πάνθ' ὅσα περιττὰ φαίνεται τῶν διαστημάτων, ἀποδοκιμάζοιτ' ἂν ὡς ἄχρηστα, παρ' ὅσον οὐδὲν αὐτῶν διὰ συμφωνίας λαβεῖν ἐστι. ταῦτα δ' ἂν εἴη ὅσα ὑπὸ τῆς ἐλαχίστης
C διέσεως μετρεῖται περισσάκις. οἷς ἀκολουθεῖν ἀνάγκη καὶ τὸ μηδεμίαν τῶν τετραχορδικῶν διαιρέσεων χρησίμην εἶναι, πλὴν μόνην ταύτην, δι' ἧς πᾶσιν ἀρτίοις χρῆσθαι διαστήμασι συμβέβηκεν. αὕτη δ' ἂν εἴη ἥ τε τοῦ συντόνου καὶ διατόνου, καὶ ἡ τοῦ τονιαίου χρώματος. τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα λέγειν τε καὶ ὑπολαμβάνειν, οὐ μόνον τοῖς φαινομένοις ἐναντιουμένων ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ αὑτοῖς μαχομένων. χρώμενοι γὰρ αὐτοὶ τοιαύταις τετραχόρδων μάλιστα φαίνονται διαιρέσεσιν, ἐν αἷς τὰ πολλὰ τῶν διαστημάτων ἤτοι περιττά ἐστιν ἢ ἀνάλογα. μαλάττουσι γὰρ αἰεὶ τάς τε λιχανοὺς καὶ τὰς παρανήτας· ἤδη δὲ καὶ τῶν ἑστώτων τινὰς
D παρανιᾶσι φθόγγων, ἀλόγῳ τινὶ διαστήματι προσανιέντες αὐτοῖς τάς τε τρίτας καὶ τὰς παρανήτας. καὶ τὴν τοιαύτην εὐδοκιμεῖν μάλιστά πως οἴονται τῶν συστημάτων χρῆσιν, ἐν ᾗ τὰ πολλὰ τῶν διαστημάτων ἐστὶν ἄλογα, οὐ μόνον τῶν κινεῖσθαι πεφυκότων φθόγγων, ἀλλὰ καί τινων ἀκινήτων ἀνιεμένων, ὡς ἔστι δῆλον τοῖς αἰσθάνεσθαι τῶν τοιούτων δυναμένοις. χρῆσιν δὲ μουσικῆς προσήκουσαν ἀνδρὶ ὁ καλὸς Ὅμηρος ἐδίδαξε. δηλῶν γὰρ ὅτι ἡ μουσικὴ πολλαχοῦ χρησίμη, τὸν Ἀχιλλέα πεποίηκε τὴν ὀργὴν πέττοντα τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, διὰ μουσικῆς ἧς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος.

E Τὸν δ' εὗρον [φησὶ] φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,
Καλῇ, δαιδαλέῃ· περὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν.
Τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἠετίωνος ὀλέσσας.
Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

μάθε (φησὶν Ὅμηρος) πῶς δεῖ μουσικῇ χρῆσθαι. κλέα γὰρ ἀνδρῶν ᾄδειν καὶ πράξεις ἡμιθέων ἔπρεπεν Ἀχιλλεῖ τῷ Πηλέως τοῦ δικαιοτάτου. ἔτι δὲ καὶ τὸν καιρὸν τῆς χρήσεως τὸν ἁρμόττοντα διδάσκων Ὅμηρος, ἀργοῦντι γυμνάσιον ἐξεῦρεν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ. πολεμικὸς γὰρ ὢν καὶ πρακτικὸς ὁ Ἀχιλλεὺς, διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα μῆνιν, οὐ
F μετεῖχε τῶν κατὰ τὸν πόλεμον κινδύνων. ᾠήθη οὖν Ὅμηρος πρέπον εἶναι τὴν ψυχὴν τοῖς καλλίστοις τῶν μελῶν παραθήγειν τὸν ἥρωα, ἵν' ἐπὶ τὴν μετὰ μικρὸν αὐτῷ γενησομένην ἔξοδον παρεσκευασμένος ᾖ. τοῦτο δὲ ἐποίει δηλονότι μνημονεύων τῶν πάλαι πράξεων. τοιαύτη ἦν ἡ ἀρχαία μουσική, καὶ εἰς τοῦτο χρησίμη.

Ἡρακλέα τε γὰρ ἀκούομεν κεχρημένον μουσικῇ, καὶ Ἀχιλλέα, καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν παιδευτὴς ὁ σοφώτατος Χείρων παραδέδοται, μουσικῆς τε ἅμα ὢν καὶ δικαιοσύνης καὶ ἰατρικῆς διδάσκαλος. καθόλου δ' ὁ γε νοῦν ἔχων, οὐ τὴν ἐπιστήμην ἔγκλημα δήπου θείη, εἴ τις αὐταῖς μὴ κατὰ τρόπον χρῷτο, ἀλλὰ τῆς τῶν χρωμένων κακίας ἴδιον εἶναι τοῦτο νομίσειεν. εἴ τ' οὖν τις τὸν παιδευτικὸν τῆς μουσικῆς τρόπον ἐκπονήσας, τύχοι ἐπιμελείας τῆς προσηκούσης ἐν τῇ τοῦ παιδὸς ἡλικίᾳ, τὸ μὲν καλὸν ἐπαινέσει τε καὶ ἀποδέξεται, ψέξει δὲ τὸ ἐναντίον ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ μουσικήν, καὶ ἔσται ὁ τοιοῦτος καθαρὸς πάσης ἀγεννοῦς πράξεως· διὰ μουσικῆς τε τὴν μεγίστην ὠφέλειαν καρπωσάμενος, ὄφελος ἂν μέγα γένοιτο αὑτῷ τε καὶ πόλει, μηδενὶ μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ χρώμενος ἀναρμόστῳ, σώζων ἀεὶ καὶ πανταχοῦ τὸ πρέπον καὶ σῶφρον καὶ κόσμιον· ὅτι δὲ καὶ ταῖς εὐνομωτάταις τῶν πόλεων ἐπιμελὲς γεγένηται φροντίδα ποιεῖσθαι τῆς γενναίας μουσικῆς, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μαρτύρια παραθέσθαι ἐστί. Τέρπανδρον δ' ἄν τις παραλάβοι τὸν τὴν γενομένην ποτὲ παρὰ Λακεδαιμονίοις στάσιν καταλύσαντα, καὶ Θαλήταν τὸν Κρῆτα, ὅν φασι κατά τι πυθόχρηστον Λακεδαιμονίοις παραγενόμενον διὰ μουσικῆς ἰάσασθαι, ἀπαλλάξαι τε τοῦ κατασχόντος λοιμοῦ τὴν Σπάρτην, καθάπερ φησὶ Πρατίνας. ἀλλὰ γὰρ καὶ Ὅμηρος τὸν κατασχόντα λοιμὸν τοὺς Ἕλληνας παύσασθαι λέγει διὰ μουσικῆς. ἔφη γοῦν, Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο, Καλὸν ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν, Μέλποντες ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων. τούτους τοὺς στίχους ἀγαθὲ διδάσκαλε κολοφῶνα τῶν περὶ τῆς μουσικῆς λόγων πεποίημαι, ἐπεὶ φθάσας σὺ τὴν μουσικὴν δύναμιν διὰ τούτων προαπέφηνας ἡμῖν· τῷ γὰρ ὄντι τὸ πρῶτον αὐτῆς καὶ κάλλιστον ἔργον, ἡ εἰς τοὺς θεοὺς εὐχάριστός ἐστιν ἀμοιβή· ἑπόμενον δὲ τούτῳ καὶ δεύτερον τὸ τῆς ψυχῆς καθάρσιον καὶ ἐμμελὲς καὶ ἐναρμόνιον σύστημα. Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Σωτήριχος, Ἔχεις (ἔφη) τοὺς ἐπικυκλίους περὶ μουσικῆς λόγους ἀγαθὲ διδάσκαλε. ἐθαυμάσθη μὲν οὖν ὁ Σωτήριχος ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσιν· καὶ γὰρ ἐνέφαινε διά τε τοῦ προσώπου καὶ τῆς φωνῆς τὴν περὶ μουσικὴν σπουδήν. ὁ δὴ ἐμὸς διδάσκαλος, Μετὰ τῶν ἄλλων (ἔφη) καὶ τοῦτο ἀποδέχομαι ἑκατέρου ὑμῶν, ὅτι τὴν τάξιν ἑκάτερος τὴν αὐτὸς αὑτοῦ ἐφύλαξεν. ὁ μὲν γὰρ Λυσίας ὅσα μόνον χειρουργοῦντι κιθαρῳδῷ προσῆκεν εἰδέναι, τούτοις ἡμᾶς εἱστίασεν· ὁ δὲ Σωτήριχος ὅσα καὶ πρὸς ὠφέλειαν καὶ πρὸς θεωρίαν, ἀλλὰ γὰρ καὶ δύναμιν καὶ χρῆσιν μουσικῆς συντείνει, διδάσκων ἡμᾶς ἐπεδαψιλεύσατο. ἐκεῖνο δὴ οἶμαι ἑκόντας αὐτοὺς ἐμοὶ καταλελοιπέναι. οὐ γὰρ καταγνώσομαι αὐτῶν δειλίαν, ὡς αἰσχυνθέντων κατασπᾶν μουσικὴν εἰς τὰ συσσίτια. εἰ γάρ που καὶ χρησίμη καὶ παρατετηρηκὼς ὁ καλὸς Ὅμηρος, ἀπέφηνε, Μολπή (γάρ πού φησιν) ὀρχηστύς τε. τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός, καί μοι μηδεὶς ὑπολαβέτω ὅτι πρὸς τέρψιν μόνον χρησίμην ᾠήθη μουσικὴν Ὅμηρος διὰ τούτων· ἀλλὰ γὰρ βαθύτερός ἐστι νοῦς ἐγκεκρυμμένος τοῖς ἔπεσι. εἰς γὰρ ὠφέλειαν καὶ βοήθειαν τὴν μεγίστην αὐτοῖς καιροῖς παρέλαβε μουσικήν, λέγω δ' εἰς τὰ δεῖπνα καὶ τὰς συνουσίας τῶν ἀρχαίων. συνέβαινε γὰρ εἰσάγεσθαι μουσικήν, ὡς ἱκανὴν ἀντισπᾶν, καὶ πραΰνειν τὴν τοῦ οἴνου ὑπόθερμον δύναμιν· καθάπερ πού φησι καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀριστόξενος· ἐκεῖνος γὰρ ἔλεγεν εἰσάγεσθαι μουσικὴν παρ' ὅσον ὁ μὲν οἶνος σφάλλειν πέφυκε τῶν ἄδην αὐτῷ χρησαμένων τά τε σώματα καὶ τὰς δια-

Suidas in prouerb. μετὰ Λέσβιον ᾠδόν.

A Namque & Herculem muſica vſum fuiſſe au di mus, & Achillem, & alios multos: quorum magiſter fuit Chiron ſapientiſſimus, muſicæ ſimul, & iuſtitiæ, & medicinæ doctor. Denique vt in ſumma dicam, non hoc vitio dabitur ſcientiæ, ſi quis ea non vt par eſt vtatur: ſed propria abutentis ea culpa cenſebitur. Proinde ſi quis muſicæ eum modum, qui ad probè inſtituendam adoleſcentiam conducit, labore induſtriaque conſecutus, in prima ætate accuratione conueniente fuerit formatus: is pulcra quidem laudabit & amplectetur, vituperabit autem his aduerſa, non in muſica B tantùm, ſed & aliis in rebus. eritque is homo vacuus omnis turpis actionis, maximum hunc fructum è muſica conſecutus, & cùm ſibi ipſi, tum ciuitati plurimum proderit, nullo neque facto neque verbo inconcinno vtens, ſed vbique decorum modumque ſeruans. Cæterùm ciuitates quæ optimis legibus vterentur, maximam ingenuæ muſicæ curam geſſiſſe, multis teſtimoniis doceri poteſt. Nobis ſatis ſit Terpandrum produxiſſe, qui Lacedæmone coortam ſeditionem pacauit. & Thaletam Creteuſem, quem Pythii Apollinis oraculo accitum à Lacedæmoniis, muſica peC ſtem tum graſſantem ſedaſſe Pratinas ſcribit. Sed Homerus etiam Græcos peſtem muſica depuliſſe ſcribit, qua infeſtabantur. Sic enim canit,

Ergo die tota placabant carmine Phœbum,
Formoſum Pæona Achaica turba canentes,
Et magni laudes modulantes arcitenentis.
Illius auditu pertentant gaudia pectus.

Hos ego, bone magiſter, verſus, pro colophone mei de muſica ſermonis attuli, cùm tu eos antè ad vim muſicæ indicandam allegaſſes. Re enim vera, primum hoc eius eſt & pulcerrimum officium, grata aduerſum deos remuneratio. proximum, aD nimæ pura & concinna ſibiq; conueniens conſtitutio. Hæc locutus Sotérichus: habes, inquit, bone magiſter circularem de muſica diſputationem. Admirationem autem ſui excitauit ſua oratione, cùm ſuum muſicæ ſtudium & vultu & voce demonſtraſſet. Magiſter autem meus: vnà cum reliquis, inquit, id mihi vtriuſque veſtiûm probatur, quòd ſuum vterq; ordinem ſeruauit. Lyſias enim ea tantùm nobis propoſuit, quæ citharœdum manibus opus facientem ſcire conuenit. Soterichus verò liberaliter admodum quæ ad vtilitatem, contemplationem, vimq; etiam & vſum muſicæ perE tinent, attulit. Puto autem eos hoc, quod dicam, volentes ac ſtudio mihi reliquiſſe. non enim hoc illis timiditatis impingam crimen, vt veritos pronunciem muſicam in ſyſſitia ſeu conuiuia detrahere. Nam ſi alicui in iis ſit vſui, Homerus diſertè id docuit, ſic dicens.

Cantusq́, & choreæ, dulcis donaria cœnæ.

Neq; velim quenquam ſuſpicari, id voluiſſe Homerum ſignificare, duntaxat ad delectationem conducere muſicam. ſed altior latet ſenſus in illis verbis. Adſciuit enim vtilitatem & auxilium muF ſices opportuniſſimo loco, in cœnas inquam & conuiuia veterum. Ideò quippe eam his adhiberi receptum fuit, quòd animum reuellere & vim caloris vini mitigare valeret. In quam ſententiam etiam Ariſtoxenus noſter dixit, muſicam introductam in cœnas eſſe, quòd ſicut vinum nimio ipſo vtentium & animos & corpora labefa-

ctat: ita muſica ſuo ordine & concinnitate in contrarium ſtatum abducit atq; ſedat. Ea igitur occaſione Homerus ait priſcos muſica tanquam remedio quodam vſos. Sed maximum, ô ſocii, & quod maximè muſicæ dignitatem maieſtatemque demonſtrat, à vobis omiſſum eſt. Etenim motus rerum, & ſtellarum circuitiones, Pythagoras, Archyta, Plato, reliquiq; antiqui philoſophi ſine muſica neq; fieri neq; conſtare affirmauerunt: omnia enim à deo ſecundum harmoniam fuiſſe inſtituta. Verùm intempeſtiuum eſſet nunc de ea re diſputationem protrahere. ſummum eſt, & muſicæ conuenientiſſimum, omnibus rebus ſuum modum imponere. Hæc ille fatus, pæanem cecinit: cumq; Saturno, eiuſque filiis diis omnibus ac Muſis libauiſſet, conuiuas dimiſit.

νοίας· ἡ δὲ μουσικὴ τῇ περὶ αὐτὴν τάξει τε καὶ συμμετρίᾳ εἰς τὴν ἐναντίαν κατάστασιν ἄγει τε καὶ πραΰνει. διὰ τοῦτον οὖν τὸν καιρὸν ὡς βοηθήματι τῇ μουσικῇ τοὺς ἀρχαίους φησὶ κεχρῆσθαι Ὅμηρος. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ μέγιστον ὑμῖν ὦ ἑταῖροι καὶ μάλιστα σεμνοτάτην ἀποφαῖνον μουσικὴν παραλέλειπται. τὴν γὰρ τῶν ὄντων φορὰν, καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν οἱ περὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀρχύτην καὶ Πλάτωνα, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, οὐκ ἄνευ μουσικῆς γίνεσθαι καὶ συνεστάναι ἔφασκον. πάντα γὰρ καθ' ἁρμονίαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατεσκευάσθαι φασίν. ἄκαιρον δ' ἂν εἴη νῦν ἐπεκτείνειν τοὺς περὶ τούτου λόγους· ἀνώτατον δὲ καὶ μουσικώτατον, τὸ παντὶ τὸ προσῆκον μέτρον ἐπιτιθέναι. Ταῦτ' εἰπὼν ἐπαιώνισε, καὶ σπείσας τῷ Κρόνῳ καὶ τοῖς τούτου παισὶ θεοῖς πᾶσι καὶ μούσαις, ἀπέλυσε τοὺς ἑστιωμένους.

PLVTARCHI

De Fluuiorum & Montium nominibus, & de iis quæ in illis inueniuntur.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

περὶ ποταμῶν καὶ ὀρῶν ἐπωνυμίας, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὑρισκομένων.

Interprete PHILIPPO JACOBO MAVSSACO.

NOMINA FLVVIORVM DE QVIBVS agit Plutarchus.

- Hydaspes.
- Ismenvs.
- Hebrvs.
- Ganges.
- Phasis.
- Arar.
- Pactolvs.
- Lycormas.
- Mæander.
- Marsyas.
- Strymon.
- Sagaris.
- Scamander.
- Tanais.
- Thermodon.
- Nilvs.
- Evrotas.
- Inachvs.
- Alphevs.
- Evphrates.
- Caicvs.
- Achelovs.
- Araxes.
- Tigris.
- Indvs.

HYDASPES.

CVm Chryſippe Veneris ob iram in parentis Hydaſpis deſiderium incidiſſet, & amoremquo præter naturam tenebatur, nequiret cohibere, profunda nocte eum nutrice comite conuenit. Rex verò ob ea quæ contigerant infelix, anum quæ inſidias ſibi parauerat viuam ſepelire iuſſit, & filia in crucem ſublata, præ mœrore extremo ſe præcipitem dedit in fluuium Indum, qui ab eo poſtea denominatus eſt Hydaſpes. Indiæ autem fluuius eſt vehementius influens in Syrtem Saroniticam. Porro naſcitur in eo lapis Lychnis vocatus qui olei colorem præ ſe fert, valdéque feruidus eſt. Inuenitur ille adoleſcente Luna ad cantum tibiarum, & vſui excellentioribus.

ὙΔΑΣΠΗΣ.

A ΧΡΥΣΙΠΠΗ διὰ μῆνιν Ἀφροδίτης εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ γεννήσαντος Ὑδάσπου, καὶ μὴ στέργουσα τοὺς παρὰ φύσιν ἔρωτας, νυκτὸς βαθείας, τῷ προειρημένῳ συνῆλθεν, τῆς τροφοῦ συνελθούσης. οὐκ εὐτυχήσας δὲ περὶ τῶν συμβεβηκότων ὁ βασιλεύς, τὴν μὲν ἐνεδρεύσασαν αὐτὸν γραῦν ζῶσαν κατέχωσεν· τὴν δὲ θυγατέρα σταυρώσας, διὰ λύπης ὑπερβολὴν, ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς ποταμὸν Ἰνδὸν, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Ὑδάσπης μετωνομάσθη. ἔστι δὲ τῆς Ἰνδίας
B νεανικῶς καταφερόμενος εἰς τὴν Σαρωνιτικὴν Σύρτιν. γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῷ λίθος Λύχνις καλούμενος. ἐλαιώδης δέ ἐστι τῇ χρόᾳ, καὶ ζεστὸς πάνυ, σελήνης δὲ αὐξομένης εὑρίσκεται, πρὸς μελῳδίαν αὐλῶν. χρῶνται δὲ οἱ ἐν ὑπεροχῇ τυγχάνοντες αὐτῷ.